

10 februari 2023

MANAGEMENT LETTER 2022

Gemeente Noordenveld

IBDO

Aanbiedingsbrief

Aan:

het college van burgemeester en wethouders
van de gemeente Noordenveld
t.a.v. mevr. P. van Vliet, gemeentesecretaris
Postbus 109
9300 AC RODEN

Groningen, 10 februari 2023

Kenmerk: EJJ/EK/DP/AMT/1060103/004

Ter informatie

De digitale versie van dit document is vanaf de inhouds-opgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

VORIGE PAGINA

VOLGENDE PAGINA

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

Geacht college,

In het kader van de aan ons verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening 2022 van de gemeente Noordenveld brengen wij u met deze management letter verslag uit over onze bevindingen naar aanleiding van onze interim-controle.

Voor een nadere omschrijving van onze opdracht, de reikwijdte en aanpak van onze controle en overige afspraken verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging.

In deze rapportage richten wij ons met name op mogelijke verbeterpunten in de bedrijfsvoering en de processen die wij hebben onderzocht in het kader van de controle van de jaarrekening. Dit heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de interne beheersing en het zelf controlerend vermogen van uw organisatie.

Wij vertrouwen erop u met deze management letter naar aanleiding van onze interim-controle 2022 van dienst te zijn geweest. Wij willen de organisatie bedanken voor de prettige samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

E.J. Jongsma RA
Partner en extern accountant gemeente Noordenveld

Inhoudsopgave

1. DASHBOARD INTERIM-CONTROLE

2. ONTWIKKELINGEN & AANDACHTSPUNTEN

3. BEVINDINGEN SIGNIFICANTE PROCESSEN

4. BEVINDINGEN IT-BEHEER

5. INTERNE CONTROLE

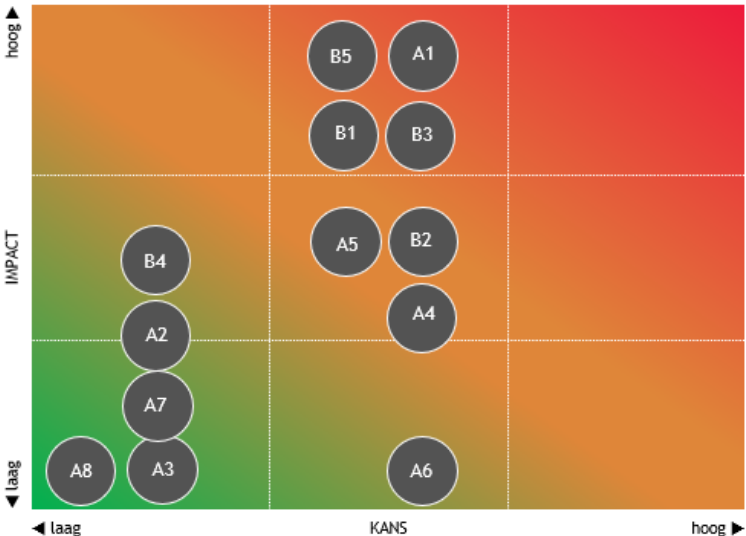

6. BIJLAGEN

1. Dashboard interim-controlle

1.1 Dashboard interim-controlle

1.1 Dashboard interim-controle

UW INTERNE BEHEERSING		BEHEERSING IT: IN ONTWIKKELING		ONZE BEVINDINGEN (HOOFDSTUK 4)															
▶ Er is sprake van een relatief groot verloop van personeel. Verlies van personeel en daarmee van kennis heeft als risico dat interne beheersingsmaatregelen niet meer (kunnen) worden nageleefd. Wij constateren dat ondanks het verloop, de interne beheersing en controleomgeving van vergelijkbaar niveau is als vorig jaar. ▶ Dit betekent ook dat beperkt opvolging is gegeven aan onze management letterbevindingen van vorig jaar en wij voor het verkrijgen van zekerheid niet kunnen steunen op de interne beheersing. ▶ De rechtmatigheidsverantwoording zal definitief vanaf 2023 worden ingevoerd. De gemeente kiest voor de ‘basisvariant’ qua ambities. Hiervoor zijn nog een aantal stappen te zetten die verderop in deze management letter zijn uitgewerkt.		▶ De interne beheersing van Noordenveld blijft afhankelijk van de automatiseringsomgeving. Daarom is door ons specifiek aandacht besteed aan de inrichting en uitvoering van de zogenaamde IT General Controls (ITGC’s) van de applicaties K2F, X-works en Beaufort. ▶ De IT-beheersing scoort nog onvoldoende en hiermee loopt de organisatie risico’s. De door ons beoordeelde applicaties scoren onvoldoende op de aspecten autorisatiebeheer, periodieke controle op juistheid ingerichte autorisaties en administrator en superuser accounts. Opvallend is dat het wachtwoordbeleid van de financiële administratie slechter is geworden. ▶ Wij vragen daarnaast explicieter aandacht te geven aan informatiebeveiliging. Dit mede gezien de hack die heeft plaatsgevonden bij één van de belangrijke softwareleveranciers van de gemeente. De borging en bewaking bij de gemeente op dit punt laat te wensen over. In hoofdstuk 4 staan concrete aanbevelingen.		 IMPACT: laag, hoog KANS: laag, hoog															
EXTERNE ONTWIKKELINGEN & AANDACHTSPUNTEN		INTERNE ONTWIKKELINGEN		OVERZICHT VAN ONZE BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN (BIJLAGE A/B)															
▶ Ter voorbereiding op de jaarrekeningcontrole geven wij enkele aandachtspunten mee die in hoofdstuk 2 van deze management letter zijn uitgewerkt. ▶ Wij zullen in de controleverklaring 2022 rapporteren over onze werkzaamheden rondom fraude en continuïteit. Aan frauderisicobeheersing kan nog beter vorm en inhoud worden gegeven. Dit wordt begin 2023 opgepakt. De frauderisicoanalyse die de gemeente Noordenveld zelf opstelt zullen we als input gebruiken voor de verantwoording van fraude en hoe hier bij de controle invulling aan is gegeven. ▶ Er komen veel zaken op de gemeente af, bijvoorbeeld de opvang Oekraïners, uitbetaling energietoeslag en een hoge inflatie, waar de gemeente ad-hoc op dient te reageren. De genoemde zaken zullen impact hebben op de diverse posten in de jaarrekening 2022. Wij vragen de gemeente bij het opstellen en controleren van de jaarrekening hier extra aandacht aan te schenken.		▶ Noordenveld heeft in 2021 een visie op inrichting en naleving van de interne beheersing opgesteld gebaseerd op de pijlers ‘Inzicht, Beschrijven, Praktijk en Training’. In deze visie is opgenomen dat controles en beheersmaatregelen zoveel mogelijk bij de vakafdelingen (1^e lijn) liggen. Dit komt stapsgewijs van de grond. Achteraf zijn nog controles in de 2^e/3^e lijn benodigd. ▶ In lijn hiermee zijn door het college weloverwogen afwegingen gemaakt ten aanzien van enkele geconstateerde bevindingen in deze managementletter. Als gevolg hiervan accepteert de gemeente enkele door BDO onderkende risico’s. Hierover zal in deze rapportage niet meer verder worden gerapporteerd. ▶ De interim-controle is minder soepel verlopen. De verwachtingen wat wanneer gereed zou zijn, waren niet gelijk. Ten aanzien van de jaarrekeningcontrole zijn nadere afspraken gemaakt voor een goed proces.		<table><tr><td>A1</td><td>I&A: naleving aanbestedingsregels niet geborgd in het proces</td></tr><tr><td>A4</td><td>Uitkeringen: Geen zichtbare functiescheiding toekennen en beschikken en onvoldoende afdwingbaar uniform toetsingskader</td></tr><tr><td>A5</td><td>Subsidies: Naleving subsidieproces is niet volledig geborgd</td></tr><tr><td>B1</td><td>IT: Autorisatiebeheer en periodieke review niet adequaat</td></tr><tr><td>B2</td><td>IT: Wachtwoordbeleid is onvoldoende</td></tr><tr><td>B3</td><td>IT: Gebruikers met beheerrechten in de 1^e lijn aanwezig</td></tr><tr><td>B5</td><td>IT: Continuïteit uitbestede systemen onvoldoende geborgd</td></tr></table>		A1	I&A: naleving aanbestedingsregels niet geborgd in het proces	A4	Uitkeringen: Geen zichtbare functiescheiding toekennen en beschikken en onvoldoende afdwingbaar uniform toetsingskader	A5	Subsidies: Naleving subsidieproces is niet volledig geborgd	B1	IT: Autorisatiebeheer en periodieke review niet adequaat	B2	IT: Wachtwoordbeleid is onvoldoende	B3	IT: Gebruikers met beheerrechten in de 1 ^e lijn aanwezig	B5	IT: Continuïteit uitbestede systemen onvoldoende geborgd
A1	I&A: naleving aanbestedingsregels niet geborgd in het proces																		
A4	Uitkeringen: Geen zichtbare functiescheiding toekennen en beschikken en onvoldoende afdwingbaar uniform toetsingskader																		
A5	Subsidies: Naleving subsidieproces is niet volledig geborgd																		
B1	IT: Autorisatiebeheer en periodieke review niet adequaat																		
B2	IT: Wachtwoordbeleid is onvoldoende																		
B3	IT: Gebruikers met beheerrechten in de 1 ^e lijn aanwezig																		
B5	IT: Continuïteit uitbestede systemen onvoldoende geborgd																		
DASHBOARD		ONTWIKKELINGEN		SIGNIFICANTE PROCESSEN	IT-BEHEERSING	INTERNE CONTROLE	BIJLAGEN												

2. Ontwikkelingen & Aandachtspunten

- 2.1 Ontwikkeling financiële positie gemeente Noordenveld
- 2.2 Aandachtspunten jaarrekeningcontrole
- 2.3 Rapporteren in de controleverklaring over fraude en continuïteit
- 2.4 Rechtmatigheidsverantwoording

2.1 Ontwikkeling financiële positie gemeente Noordenveld

2^e Trimesterrapportage laat positieve afwijking van € 1,4 miljoen zien

Uitgebreide en herleidbare analyses op programma niveau uitgevoerd

Gemeenten blijven te maken houden met grote onzekerheden

Impact van recente ontwikkelingen op de jaarrekening

2^e Trimesterrapportage 2022

Medio oktober is de 2^e Trimesterrapportage vastgesteld door de gemeenteraad. Deze rapportage laat zien dat tot op heden de uitvoering van de begroting 2022 op grote lijnen op koers ligt. Een gedegen analyse op onder andere programmaniveau met incidentele alsook structurele effecten groter dan € 20.000 worden toegelicht. In de 2^e trimesterrapportage 2022 is een positieve afwijking van circa € 1,4 miljoen verantwoord ten opzichte van de 1^e trimesterrapportage van dit jaar. Dit verschil wordt voornamelijk verklaard als gevolg van het behaalde voordeel uit kapitaallasten van € 1 miljoen. Dit voordeel ontstaat doordat de investeringsplanning in de begroting te optimistisch is.

In de jaarrekening 2021 was door de gemeente ook al een voordeel verantwoord ten aanzien van de kapitaallasten wat aanleiding gaf tot nader onderzoek vanuit de gemeente om het voorspellende vermogen te verbeteren. In het tweede trimesterverslag is door de gemeente Noordenveld op pagina 12 en 13 alsook in bijlage 1 van het trimesterverslag uitgebreid stilgestaan over hoe de gemeente dit heeft aangepakt en is een gedegen oorzakenanalyse uitgevoerd. Geconcludeerd kan worden dat het financiële voordeel op de kapitaallasten voornamelijk ontstaat door onderbesteding op investeringen. Wij onderschrijven de gezette stappen van de gemeente om de voorspelbaarheid van het vermogen te professionaliseren.

Begroting 2023

De begroting 2023 laat tot en met 2025 een solide en positief beeld zien, mede door een hogere Algemene Uitkering uit het gemeentefonds. Uit de begroting 2023 volgt dat de algemene reserve ultimo 2022 naar verwachting circa € 3,9 miljoen bedraagt en dit in meerjarenperspectief oploopt tot circa € 9,3 miljoen in 2026 waarbij de gemeente een streefbedrag voor de algemene reserve aanhoudt van 5,6 miljoen. Voor het (ravijn) jaar 2026 wordt voorlopig nog een klein positief begrotingsresultaat verwacht. Hierbij merken wij op dat in vergelijking met andere (Drentse) gemeenten Noordenveld hier naar verhouding nog positief is en het 'ravijn' voor de gemeente beperkt is. Daarnaast zijn er vanwege de ontwikkelingen rondom vluchtelingen, inflatie en energie nog veel onzekerheden voor de komende begroting. De uitdagingen zijn groot.

Effecten van inflatie op de jaarrekening 2022

Zoals ook verwoord in de begroting 2023 heeft de gemeente te maken met grote onzekerheden als gevolg van de hoge inflatie, de ontwikkelingen in Oekraïne en de schommelende energieprijzen.

Wij vragen de gemeente Noordenveld om bij het opstellen van de jaarrekening 2022 rekening te houden met de mogelijke financiële gevolgen van bovenstaande ontwikkelingen in de jaarrekening 2022. Deze kunnen mogelijk impact hebben op de volgende aspecten en (schattings-) posten in de jaarrekening:

- ▶ Waardering grondexploitaties
- ▶ Onderbouwing voorzieningen
- ▶ Waardering debiteuren
- ▶ Risico's bij verbonden partijen en subsidie ontvangende organisaties

Documentatie van ramingen bij aankondiging of inleiding procedure aanbesteding essentieel

Inflatiecorrectie buiten afspraken mogelijk binnen wetgeving EU-aanbestedingen

Inflatie en aanbestedingsprocedure

Het inflatiecijfer is in 2022 uitzonderlijk hoog. In augustus meldde het CBS een inflatiecijfer tot meer dan 12%. Veel gemeenten hebben voordat de hoge inflatie optrad, ramingen opgesteld voor overheidsopdrachten en vaste prijsafspraken gemaakt. Door de inflatie loopt men nu het risico dat (offertes voor) bestedingen, waarvoor een reële raming is afgegeven en onderhands zijn gegund, toch de drempel overschrijden voor het verplicht doorlopen van een Europese aanbestedingsprocedure. In een dergelijk geval hoeft de gemeente niet alsnog Europees aan te besteden.

Belangrijk hierin is dat:

- de raming reëel was op het tijdstip van verzending van de aankondiging of het moment van inleiden van de procedure voor gunning van de opdracht;
- de raming goed gedocumenteerd moet zijn met inbegrip van opties van het contract;
- een eventuele wijziging goed wordt gemotiveerd, wordt onderbouwd met bewijsstukken en de wijziging dient gedocumenteerd te worden in het inkoopdossier. Dat kan met een afwijkingennotitie.

Inflatie en wezenlijke wijziging

Wij zien dat veel opdrachtnemers een beroep doen op gemeenten om de contractwaarde aan te passen naar de huidige marktomstandigheden, terwijl dit buiten contractuele voorwaarden gaat. Door sterk stijgende kosten van grondstoffen en loon kunnen contracten niet nageleefd worden zonder grote financiële- en continuïteitrisico's voor de opdrachtnemer en daarmee de opdracht. De aanbestedingswet biedt hierin een tweetal opties:

- Een bagatelwijziging (de wijziging is minder dan 10 procent van de totale opdrachtwaarde inclusief opties en verlengingen, bij diensten of leveringen, 15% van de opdrachtwaarde bij werken).
- Een onvoorziene omstandigheid (2.163e Aw).

Van de bagatelregeling kan eenvoudig gebruik gemaakt worden, waarbij documenteren hiervan wel belangrijk is. Als de bagatel al is gebruikt, resteert de wijzigingsgrond van de onvoorziene omstandigheid. In dat geval moet worden aangetoond dat:

1. de oorzaak van de prijsstijging niet kon worden voorzien door de opdrachtgever;
2. de wijziging minder bedraagt dan 50 procent van de totale opdrachtwaarde;
3. de algemene aard van de opdracht niet wordt gewijzigd; en
4. de omstandigheden zijn terug te voeren op een externe oorzaak.

Naar de jaarrekeningcontrole toe is het belangrijk om deze overwegingen vast te leggen (voor aanpassing van de overeenkomst) om het proces niet te vertragen.

Als gevolg van nieuwe CAO gemeente sprake van (mogelijke) voorziening verlofsparen

Nadere afspraken totstandkoming voorziening te maken

Beheerplannen kapitaalgoederen zijn geactualiseerd

Voorziening verlofsparen

Medewerkers van de gemeente Noordenveld kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit verlofsparen kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke situatie. Deze gespaarde verlofuren verjaren vervolgens niet. Inmiddels heeft de Commissie BBV aangegeven dat, aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook een onvoorspelbare afbouw kennen, hiervoor een ‘voorziening’ gevormd dient te worden.

We zien bij onze klanten, en zo ook bij de gemeente Noordenveld, dat het verlofsparen op verschillende wijze ingeregeld wordt. Sommige gemeenten kiezen voor collectieve afspraken waarbij alle medewerkers het spaarverlof op dezelfde wijze opbouwen en alle spaaruren automatisch onder verlofsparen vallen. Andere gemeenten maken met de individuele medewerker afspraken over de opbouw van het spaarverlof waarbij medewerkers zelf aangeven welke verlofuren onder verlofsparen vallen.

Met de verantwoordelijke medewerkers binnen Noordenveld zijn de eerste gesprekken gevoerd om al een eerste inschatting te maken van de hoogte van de voorziening verlofsparen. Vooralsnog heeft de gemeente Noordenveld de lijn gevolgd dat alle spaaruren automatisch als spaarverlof aangemerkt worden. Dit betekent dat naar alle waarschijnlijkheid een omvangrijke voorziening gevormd dient te worden in de jaarrekening 2022.

Assetmanagement en onderhoud kapitaalgoederen

Sinds de publicatie van de notitie Materiële vaste activa komt er steeds meer nadruk te liggen op de beheersing van gemeenten ten aanzien van (eventueel) achterstallig onderhoud en de beheerplannen met betrekking tot de gemeentelijke ‘assets’. In dit kader wordt de noodzaak van een adequaat asset management (nog) zichtbaarder. Onder asset management wordt verstaan “de systematische en gecoördineerde activiteiten en praktijken waarmee een organisatie haar bedrijfsmiddelen optimaal beheert en hun prestaties, risico’s en kosten over de levensduur volgt met als doel het volbrengen van het strategisch plan van de organisatie”.

Wij merken op dat de gemeente Noordenveld hierop in 2022 goede stappen heeft gezet. Zo was reeds een voorziening achterstallig onderhoud wegens opgenomen in de financiële begroting. Wel resteren in 2022 aandachtspunten ten aanzien van onderhoud kapitaalgoederen. Vanuit de toezichtbrief van de provincie Drenthe op de begroting 2022 is onder meer aandacht gevraagd voor de beheerplannen ten aanzien van kapitaalgoederen en de actualisering hiervan. De gemeente Noordenveld heeft hier adequaat op gehandeld waarbij de beheerplannen ten aanzien van riolering en water (het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan) zijn geactualiseerd ten tijde van de begroting 2023.

Tezamen met hetgeen in paragraaf 2.1 is uiteengezet wijzen wij op het belang van adequaat assetmanagement van de gemeente Noordenveld.

2.3 Rapporteren over fraude en continuïteit (1/2)

Verplicht rapporteren in de controleverklaring over fraude en het vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

Verplicht rapporteren in de controleverklaring over fraude en het vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

Vanaf boekjaar 2022 worden door de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) enkele aanpassingen in de controleverklaring doorgevoerd. Deze aanpassingen zien op het verplicht rapporteren over onze controleaanpak frauderisico's en onze controleaanpak ten aanzien van het vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen in de controleverklaring. Deze verplichting geldt voor wettelijke controles (gemeenten, provincies en waterschappen). Voor niet wettelijke controles kan in overleg de nieuwe uitgebreide controleverklaring vrijwillig worden toegepast. Met het verplicht rapporteren over deze onderwerpen wordt tegemoet gekomen aan een veel gehoorde wens van stakeholders om transparanter te zijn over welke werkzaamheden wij als uw accountant hebben uitgevoerd om frauderisico's en het vermogen om de risico's vanuit de bedrijfsvoering financieel op te vangen en de bedrijfsvoering zonder tussenkomst van de provinciale toezichthouder voort te zetten bij gecontroleerde decentrale overheden te mitigeren. Per onderwerp zullen wij voortaan, in alle gevallen, gaan rapporteren over wat de meest belangrijke frauderisico's zijn, over de inschatting van het college om de risico's vanuit de bedrijfsvoering financieel op te vangen en hoe op beide thema's in de controle is ingespeeld.

Uiteraard hebben de onderwerpen fraude en het vermogen om financiële risico's op te vangen altijd al de aandacht tijdens de accountantscontrole. Maar door deze zaken nu te gaan beschrijven in de controleverklaring, wordt die aandacht ook expliciet gemaakt. Wij zijn ons er van bewust dat dit om een zorgvuldig proces vraagt, wat wij samen met u zullen doorlopen en waarover wij tijdig met u van gedachten zullen wisselen. Dit proces vraagt namelijk ook iets van u. Bijvoorbeeld over uw aandacht voor genoemde risico's en over de door u gewenste mate van transparantie in de programmarekening en de programmaverantwoording over zowel fraude als het vermogen om financiële risico's op te vangen.

Onze controle gaat uit van de fraudepreventie door de gemeente Noordenveld

Onze beroepsorganisatie, de NBA, heeft een notitie uitgebracht 'best practice maatregelen fraude(risico)beheersing voor bestuurders en toezichthouders'. In deze notitie komt nadrukkelijk de rol van bestuurders en toezichthoudende organen, zoals de gemeenteraad, bij het voorkomen en detecteren van fraude aan de orde. Door de nadruk te leggen op het voorkomen van fraude, kunnen de gelegenheden die tot fraude leiden, afnemen. Dit vraagt om actief toezicht op risico's en beheersmaatregelen ter voorkoming van fraude. Ook de accountant heeft hierin een belangrijke rol. De landelijke pilots waar in de controleverklaring 2020 van de accountant uitgebreider wordt gerapporteerd over het thema fraude (o.a. Gemeente Breda) hebben bijgedragen aan de best practices. De best practices van de NBA zijn erop gericht het fraudebewustzijn en de frauderisicobeheersing te vergroten. In ons accountantsverslag hebben wij reeds aandacht gevraagd voor dit onderwerp.

Graag gaan wij met u in overleg over het vergroten van de actieve rol van de gemeenteraad/auditcommissie ten aanzien van frauderisico-beheersing. Bijvoorbeeld door jaarlijks één of meerdere onderkende frauderisico's (en indien van toepassing de interne beheersingsmaatregelen die zijn genomen om deze frauderisico's te mitigeren) nader te laten onderzoeken door de interne controleafdeling, een accountant of een gespecialiseerde (fraude)onderzoeker.

Transparantie over fraude vraagt dialoog

2.3 Rapporteren over fraude en continuïteit (2/2)

Onze waarnemingen en aanbevelingen inzake de frauderisico-beheersing

Onze waarnemingen en aanbevelingen inzake de frauderisicobeheersing

Wij constateren dat in 2022 de nodige stappen inzake frauderisicobeheersing nog niet zijn gezet of nog onderhanden zijn. We hebben in beeld gebracht wat de gemeente allemaal heeft geregeld ten aanzien van preventie, detectie en ook frauderespons. Wij zien het volgende:

Preventie

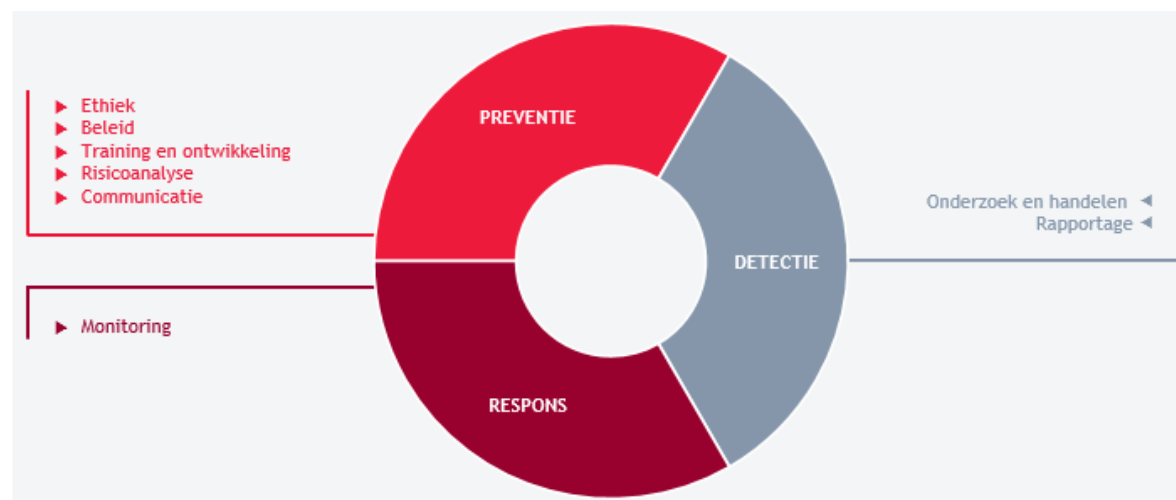
- ▶ De gemeente beschikt over een klokkenluidersregeling en gedragscode inzake integriteit ten aanzien van het college, de raad en ambtsdragers. Het actualiseren van het integriteitsbeleid is onderhanden.
- ▶ De gemeente heeft sinds medio 2021 een overkoepelend fraude- en M&O beleid. In de financiële verordening is bepaald dat de raad op voorstel van het college de uitgangspunten vaststelt voor het beleid voor het voorkomen en bestrijden van misbruik en oneigenlijk gebruik van de gemeentelijke regelingen en eigendommen.
- ▶ Er is een protocol voor vermoedens van integriteitsschendingen (integriteitsbeleid). Er wordt geen jaarverslag over integriteit opgesteld.
- ▶ De meest recente frauderisicoanalyse dateert van 2019. Over actualisatie hiervan zijn concrete afspraken gemaakt met de gemeente waarbij dit in de loop van 2023 zal worden opgepakt en opgesteld, nog voor aanvang van de controle van de jaarstukken.
- ▶ Fraude (preventie) staat (nog) niet periodiek op de agenda van de auditcommissie en gemeenteraad.

Detectie

- ▶ Het controleplan en de werkzaamheden van het interne auditteam besteden beperkt specifieke aandacht aan fraude en het M&O-beleid.

Respons

- ▶ Het sanctiebeleid is niet concreet uitgewerkt.

Advies:
opstellen business case
en plan van aanpak

Invoering rechtmatigheidsverantwoording met ingang van 2023

In onze management letter en accountantsverslag van 2021 hebben wij aangegeven dat de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd wordt voor gemeenten. Dit besluit is nu door de Tweede Kamer, de rechtmatigheidsverantwoording wordt ingevoerd met ingang van 2023. Deze invoering heeft gevolgen voor de (interne) beheersing van de organisatie en ook de rol van de accountant verandert hierdoor. Wij verwachten dat dit een aanzienlijke uitdaging is, maar ook een kans voor uw organisatie en interne beheersing. Met ingang van verslagjaar 2023 wordt de gemeente Noordenveld zelf verantwoordelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording en moet het college een (onderbouwde) mededeling doen omtrent de naleving van de rechtmatigheid. De wetswijziging is niet alleen een technische verandering maar ook een cultuurverandering die effect heeft op de bedrijfsvoering van de organisatie.

Uit de kadernota rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV hierover blijkt dat er een standaard model van de verklaring komt, rechtmatigheid wordt beperkt tot drie rechtmatigheidsaspecten, het algemeen bestuur de tolerantiegrenzen kan bepalen (tot 3%) en bevindingen moeten worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. In alle gevallen zal de komende periode gebruikt moeten worden om voorbereidingen te treffen voor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording.

De wijziging in de verantwoordelijkheden ten aanzien van rechtmatigheid betekent niet dat er minder rechtmatigheidscontroles moeten worden uitgevoerd, maar dat het college deze zelfstandig/intern moet inrichten, uitvoeren, controleren en rapporteren. Als accountant zullen wij die werkzaamheden vervolgens toetsen, teneinde te kunnen controleren en verklaren dat de rechtmatigheidsverklaring van het college een getrouw beeld geeft. Onze observaties over de voortgang van de voorbereidingen bij de gemeente Noordenveld hebben we in de tabel op de volgende pagina weergegeven.

2.4 Rechtmatigheidsverantwoording

Net zoals veel andere gemeenten moet Noordenveld nog diverse formele afspraken maken met het college ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording

TE ZETTEN STAPPEN	AFSPRAKEN COLLEGE GEMAAKT?		
	ja	onderhanden	Nee
De verantwoordingsgrens voor 2023 is bepaald		●	
De verantwoordingsgrens voor 2023 is vastgesteld door de raad		●	
Het normenkader 2023 is gereed, datum vaststelling door de raad is gepland		●	
De financiële verordening is herzien		●	
De financiële verordening bevat op welke wijze wordt omgegaan met begrotingsonrechtmatigheden		●	
Het college en de raad hebben overeenstemming over de inhoud van de paragraaf Bedrijfsvoering		●	
Het interne controleplan van de gemeente bevat:			
1. scoping van de processen en balansposten	●		
2. risico-analyses per proces en post	●		
3. controleaanpak	●		

Advies

De afgelopen periode heeft de gemeente Noordenveld de eerste stappen gezet vooruitlopend op de aankomende rechtmatigheidsverantwoording. In februari 2023 zal een besluit worden genomen over de wijze waarop wordt omgegaan met eventuele begrotingsonrechtmatigheden. Daarnaast dient het format voor de paragraaf Bedrijfsvoering opgesteld te worden en dient hierover tussen college en de raad overeenstemming over te zijn. Wij hebben begrepen dat de eerste aanzet hiervoor reeds is genomen en hiervoor in de begroting 2023 een alinea aan wordt geleid.

Verder is het van belang om de ambtelijke organisatie voor te bereiden op de gevolgen van de rechtmatigheidsverantwoording. Hier is bij de gemeente Noordenveld door AO/IC en Concerncontrol van Noordenveld de afgelopen jaren de nodige aandacht aan gegeven en dat is positief.

Wij adviseren om periodiek te rapporteren over bevindingen die uit de interne controles van de VIC volgen. Dit maakt dat tussentijds bijgestuurd kan worden en hiermee worden (mogelijke) onrechtmatige transacties voorkomen.

3. Bevindingen significante processen

- 3.1 Inrichting van onze controle
- 3.2. Effectiviteit processen
- 3.3 Overzicht van de bevindingen

3.1 Inrichting van onze controle

Onderkende risico's:

- ▶ Management override
- ▶ EU-aanbestedingen niet nageleefd

Wij beoordelen de volgende processen:

Onze inschatting van de risico's en belangrijkste processen

In het kader van de controle van de jaarrekening 2022 en onze aanpak hebben wij een zogenaamde initiële risico-inschatting gemaakt. Wij controleren alle materiële stromen en balansposten en hebben hiervoor 'een normaal accountantscontrolerisico' onderkend. Wij zien de volgende significante risico's in de controle van de jaarrekening van de gemeente Noordenveld:

- ▶ In onze controlestandaarden (NV COS) wordt expliciet het risico van management override (bewuste beïnvloeding door bestuur of management van de jaarcijfers) als belangrijk te onderkennen theoretisch risico benoemd. Als accountant moeten wij in onze werkzaamheden hier specifiek aandacht aan besteden. Wij zijn van mening dat binnen de gemeente de mogelijkheden, om buiten de getroffen interne beheersmaatregelen invloed uit te oefenen op de in de jaarrekening gepresenteerde uitkomsten, uitermate beperkt zijn. Om het resterende risico te beperken beoordelen wij schattingsprocessen en bijzondere journaalposten in detail.
- ▶ Het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels.

In onze aanpak is de insteek, daar waar mogelijk te steunen op de interne beheersing in de significante processen van de gemeente Noordenveld. Dit noemen wij een zogenaamde systeemgerichte aanpak, waarbij wij kunnen steunen op toereikende maatregelen in uw processen en systemen. Daarbij maken wij, indien mogelijk, gebruik van uw eigen verbijzonderde interne controle (VIC). De interne beheersing van de gemeente Noordenveld is op dit moment nog niet van dusdanig niveau dat het mogelijk is om in onze aanpak hierop te steunen.

In het kader van onze controle hebben wij de volgende processen beoordeeld:

- ▶ Het overkoepelende planning-en-control proces
- ▶ Het inkoopproces (incl. aanbestedingen)
- ▶ Het personeelsproces
- ▶ Het uitkeringen in geldproces
- ▶ Het WMO en Jeugdproces
- ▶ Het subsidieproces
- ▶ Het belastingenproces
- ▶ Het proces grondexploitatie
- ▶ Het proces omtrent verbonden partijen
- ▶ Het proces IT/ automatisering (zie hiervoor hoofdstuk 4)

Natuurlijk zijn er meerdere processen te onderkennen, ook met financiële gevolgen. Deze zijn in het kader van de jaarrekeningcontrole en onze risicoanalyse niet-significant en daarmee uit-scope.

3.1 Inrichting van onze controle (vervolg)

Uw keuzes en onze aanpak ten aanzien van uw ambitie en interne beheersing

Zoals in onze management letter 2021 uitvoerig is gerapporteerd constateren wij dat de gemeente Noordenveld, overigens net als veel andere overheidsorganisaties, de interne beheersing niet altijd zichtbaar (voor ons toetsbaar) op het wenselijke niveau heeft. Dit betekent niet dat uw gemeente niet in control is, maar wel dat deze niet zichtbaar / aantoonbaar in de processen en systemen zit en dus de interne /externe controle hier niet op kan steunen. In onze visie zou de norm moeten zijn dat alle (significante) processen in opzet, bestaan en werking (inclusief IT) gedurende het gehele jaar goed werken en intern getoetst worden door uw VIC. Die norm kan er toe leiden dat gemeenten beter in control zijn en eventuele risico's eerder signaleren. Deze norm en dit niveau van interne beheersing vraagt echter wel de nodige inspanning en ambitie en de vraag is of en op welke termijn een gemeente deze wil/kan realiseren.

Wij constateren dat de gemeente Noordenveld het belang van een adequate inrichting van de interne beheersing onderschrijft. Tegelijkertijd constateren wij dat de in eerdere management letters gerapporteerde bevindingen in belangrijke mate ook over 2022 nog van toepassing zijn. Tezamen met de gemeente Noordenveld hebben wij uitvoerig gesproken over de afwegingen en ambities ten aanzien van de interne beheersing binnen de gemeente. Als hoofdlijn hierin geldt dat de gemeente ten aanzien van veel zaken wil toegroeien naar een zo optimaal mogelijke interne beheersing in lijn hetgeen wat noodzakelijk wordt geacht, rekening houdend met de rechtmatigheidsverantwoording die vanaf boekjaar 2023 geldt. Aangezien de uitkomsten van de interim-controle, zoals ook in hoofdstuk 3.2 is uiteengezet, van gelijke aard zijn als in voorgaande jaren, zal onze controle voornamelijk gegevensgericht zijn.

Gezien de keuzes die de gemeente Noordenveld heeft gemaakt hebben wij, in tegenstelling tot voorgaande jaren en in afwachting van de eventuele verdere uitwerking en concretisering van de betreffende AO/IB's niet opnieuw alle detailbevindingen opgenomen. De detailbevindingen die niet nader uitgewerkt en gerapporteerd worden, maar desondanks wel voor 2022 onderkend zijn, betreffen de detailbevindingen A1, A2 en A6 uit de management letter 2021.

Uitvoerige gesprekken over ambities ten aanzien van de interne beheersing gevoerd

Diverse detailbevindingen niet meer gerapporteerd

3.2 Effectiviteit processen

- Interne beheersorganisatie (AO/IB) kent diverse verbeterpunten
- Er zijn diverse bevindingen t.a.v. de IT-beheersing
- VIC-werkzaamheden in veel gevallen adequaat ingeregeld met een juiste rapportering hierover

Voor wat betreft onze aanpak kunnen wij nog niet altijd steunen op de interne beheersing; onze aanpak is daarmee hoofdzakelijk gegevensgericht

PROCES	OPZET & BESTAAN	ITGC	VIC	T.O.V. 2021
Bedrijfsvoering				
Planning & Control	●	●	●	→
Inkopen & aanbestedingen	●	●	●	→
Verbonden partijen	●	○	●	→
Belastingen	●	○	●	→
Personeel	●	●	●	↑
Sociaal				
WMO en jeugd	●	●	●	→
Uitkeringen in geld	●	●	●	↓
Subsidieverstreking	●	○	●	→
Fysiek				
Grondexploitaties	●	○	●	→

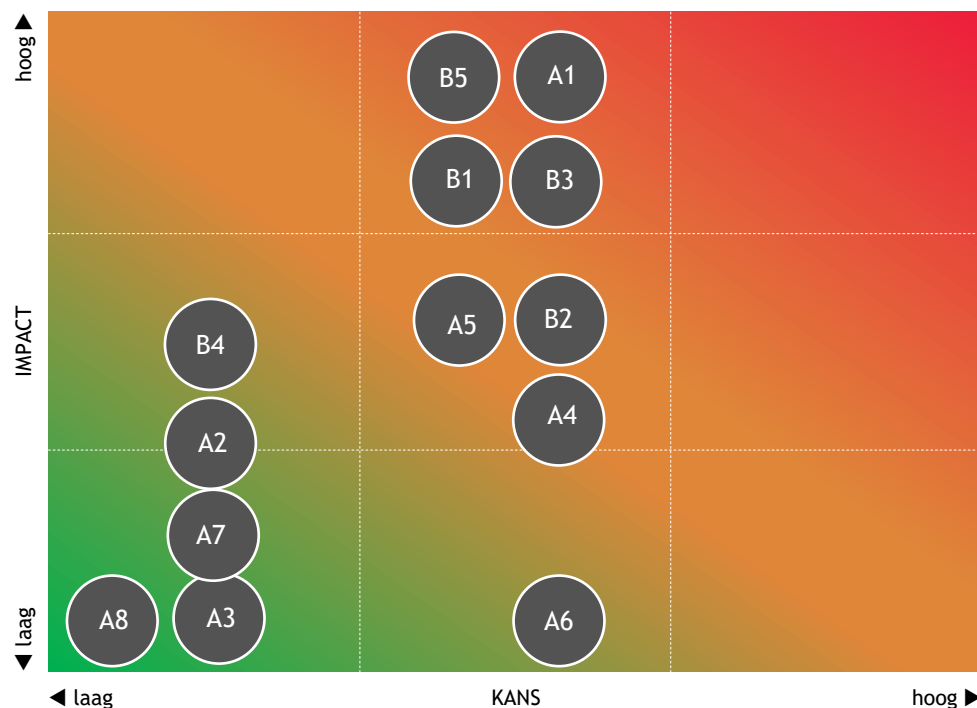
Samenvatting effectiviteit van de processen

In het bovenstaande overzicht geven wij weer in hoeverre de processen voldoen aan de genoemde normen.

Op basis van onze uitgevoerde werkzaamheden komen wij op dit moment tot de conclusie dat de beheersorganisatie van de gemeente Noordenveld (voor zover relevant voor de controle van de jaarrekening) in opzet en bestaan nog niet overal voldoende scoort. Omdat de AO/IB niet altijd goed is opgezet of goed werkt, kunnen wij voor wat betreft de insteek van onze controle nog niet op de processen steunen. Er zijn in onze aanpak daarom aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden noodzakelijk, zie voor de details van onze bevindingen en aanbevelingen de respectievelijke factsheets in bijlage A en bijlage B ten aanzien van onze IT-bevindingen.

● onvoldoende
 ● verbeterpunten
 ● voldoende
 ● geen waarneming
 ○ niet onderzocht

3.3 Overzicht van de bevindingen

Hierboven is een grafische weergave opgenomen van onze visie op de mate van risico en impact van de geconstateerde bevindingen in relatie tot de maatregelen van interne beheersing in de relevante processen. In de bijlagen hebben wij de bevindingen nader toegelicht waarin wij ingaan op de bevinding, het risico voor de gemeente Noordenveld, mogelijke oplossingen ter adressering van de bevindingen en de eventuele gevolgen voor onze accountantscontrole.

Voor de bevindingen die belangrijk zijn én een hoge impact hebben adviseren wij u deze zo spoedig mogelijk te adresseren.

OVERZICHT DETAILBEVINDINGEN	
A	Detailbevindingen processen
A1	Inkopen & Aanbestedingen: naleving aanbestedingsregels niet structureel geborgd in het proces
A2	Inkopen & Aanbestedingen: Ontbreken van afdwingbare controle op wijzigingen crediteurstamgegevens
A3	WMO / Jeugd: zichtbaarheid kwaliteitstoetsing in uitkeringenadministratie ontbreekt
A4	Uitkeringen: Geen zichtbare functiescheiding toekennen uitkering en het ondertekenen van de beschikking. Daarnaast onvoldoende afdwingbaarheid uniform toetsingskader
A5	Verstrekke subsidies: Naleving subsidieproces is niet volledig geborgd
A6	Verstrekke subsidies: Geen periodieke aansluiting zaakstelsel op financieel stelsel
A7	Belastingen : Uitgevoerde analyses onvoldoende zichtbaar en herleidbaar
A8	Verbonden partijen: Nota verbonden partijen verouderd
B1	IT - Logische toegangsbeveiliging - autorisatiebeheer en periodieke review zijn niet adequaat ingericht
B2	IT - Logische toegangsbeveiliging - authenticatie onvoldoende (X-works)
B3	IT - Logische toegangsbeveiliging - gebruikers met beheerrechten aanwezig
B4	IT - Wijzigingenbeheer is onvoldoende ingericht
B5	IT - Continuïteit uitbestede systemen onvoldoende geborgd

4. Bevindingen IT-beheersing

4.1 IT-beheer

4.2 Bevindingen IT-beheer | Key2Financiën | X-works | Beafort

4.3 Actuele IT- ontwikkelingen

Wij beoordelen de betrouwbaarheid en continuïteit van uw IT-applicaties voor zover relevant voor de controle van de jaarrekening

Beoordeelde systemen:

- ▶ Key2Financiën
- ▶ X-works
- ▶ Beaufort

Detailbevindingen IT weergegeven in bijlage B

IT-werkzaamheden en onze controlerende rol

Ingevolge artikel 2:393, lid 4 BW, dient de accountant in zijn verslag aandacht te besteden aan de bevindingen die naar voren zijn gekomen uit de beoordeling van de automatiseringsomgeving wat betreft de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij benadrukken dat onze jaarrekeningcontrole gericht is op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en zich niet primair richt op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. De IT-auditwerkzaamheden zijn geïntegreerd in de controleaanpak van de jaarrekening.

Het inzicht in de betrouwbare werking van IT-systemen en applicaties en het gebruik daarvan door de organisatie, vormen een onderdeel van de kwaliteit van de interne beheersing en de administratieve organisatie. Algemene IT-beheersmaatregelen rond uw kritieke systemen leveren daarnaast een belangrijke bijdrage aan het mitigeren van de risico's op ongeautoriseerde handelingen en verstoringen met impact op de gegevensverwerking.

De bevindingen zoals gerapporteerd in deze management letter zijn gericht geweest op het beoordelen van de opzet en het vaststellen van het bestaan van algemene IT-beheersmaatregelen. Wij hebben in samenwerking met onze IT-auditors een aantal van deze maatregelen beoordeeld voor het financiële systeem (Key2Financiën) en het systeem voor het sociaal domein (X-works) en het personeels- en salarissysteem (Beaufort). Dit om de impact van de risico's van ongeautoriseerde handelingen en verstoringen te kunnen vaststellen voor die systemen die gekoppeld zijn aan de voor ons relevante processen en posten (zie hoofdstuk 3).

In dit hoofdstuk geven wij een samenvatting van onze bevindingen voor de genoemde applicaties. De detailbevindingen rondom deze systemen zijn opgenomen in bijlage B.

Op het moment dat de intern getroffen algemene IT-beheersmaatregelen rondom de applicaties in scope niet (bewijsbaar) voldoende aanwezig zijn, zijn in het kader van de controle van de jaarrekening 2022 aanvullende (gegevensgerichte) werkzaamheden noodzakelijk om aan te tonen dat er zich geen risico's of fouten hebben voorgedaan.

Onze indruk van uw IT-omgeving laat zien dat uw organisatie in de afgelopen jaren zeer beperkte stappen ondernomen heeft om het volwassenheidsniveau van uw IT-omgeving te verbeteren. Met het vertrek van diverse functionarissen zijn een aantal IT general controls verslechterd ten opzichte van vorig jaar. Met name op het gebied van logische toegangsbeveiliging zijn in de afgelopen jaren beperkte verbeteringen doorgevoerd. Dit heeft ertoe geleid dat het controleteam vooralsnog geen stappen kan ondernemen naar een systeemgerichte in plaats van een volledig gegevensgerichte controleaanpak.

Wij hebben van de gemeente Noordenveld begrepen dat er inmiddels (na de interim-controle IT 2022) diverse stappen zijn gezet om de gedane IT bevindingen op te pakken. Hieraan ten grondslag ligt het vernieuwde IT beleid.

Logische toegangsbeveiliging (criteria 1-5) grotendeels ontoereikend

Change management en continuïteit (criteria 6-8) deels toereikend

Voor een nadere onderbouwing van de norm, bevindingen en aanbevelingen verwijzen wij naar bijlage B

PROCES	K2F	X-works	Beaufort	KORTE OMSCHRIJVING BEVINDINGEN
Logische toegangsbeveiliging				
1. Procedure autorisatiebeheer	●	●	●	De gemeente beschikt over een autorisatiebeheer procedure en autorisatiematrices, echter sluiten deze niet aan met hetgeen in de praktijk gehanteerd wordt. Voor het uitdienstproces geldt dat uitdienstmeldingen niet via een ticketingsysteem geregistreerd worden waardoor het niet mogelijk is om vast te stellen of accounts tijdig geblokkeerd worden.
2. Periodieke controle op juistheid ingerichte autorisaties	●	●	●	Voor alle applicaties zijn gedurende het jaar gebruikersreviews uitgevoerd, echter zijn geen controleverslagen beschikbaar waardoor wij de juistheid en volledigheid van de review, eventuele bevindingen en opvolging niet kunnen vaststellen.
3. Identificatie van gebruikers voor toegang tot systemen en data	●	●	●	Alle aanwezige generiek genaamde accounts zijn op basis van functie verklaarbaar.
4. Authenticatie	●	●	●	De wachtwoordeisen van K2F voldoen niet aan de minimale eisen van BDO en de gemeente. Daarnaast zijn op Windows AD meerdere gebruikers uitgezonderd van periodieke wachtwoordwijziging.
5. Administrator- en Superuser-accounts	●	●	●	In K2F, X-Works en Beaufort beschikken gebruikers werkzaam vanuit de lijnorganisatie over beheerrechten.
Change management				
6. Wijzigingsbeheer	●	●	●	De gemeente beschikt over een procedure wijzigingsbeheer, echter sluit de procedure niet aan bij het proces dat in de praktijk gehanteerd wordt. Release notes voor K2F worden niet zichtbaar beoordeeld, testwerkzaamheden en formeel akkoord voor productie-inname worden niet volgens een testplan uitgevoerd en vastgelegd. Het risico is echter beperkt doordat geen wijzigingen zijn doorgevoerd op de productieomgeving van K2F. Voor X-Works voert de gemeente zichtbaar testwerkzaamheden uit op basis van release notes. De standaard functionaliteit van de applicatie wordt niet zichtbaar beoordeeld of door de leverancier zichtbaar verantwoord.
7. Gescheiden IT-omgevingen	●	●	●	De organisatie beschikt over testomgevingen welke voldoende gescheiden is van de productieomgevingen.
Continuïteit				
8. Fysieke toegangscontrole / Back-up maatregelen / Restore-test	●	●	●	Vanwege het ontbreken van een assurance-verklaring voor X-works is het onvoldoende inzichtelijk welke verantwoordelijkheden de gemeente en leverancier dragen in het continuïteitsproces. Zeker gezien de hack die bij de leverancier heeft plaatsgevonden is het van belang om deze verantwoordelijkheden en uitvoering van maatregelen inzichtelijk te krijgen.

Ontwikkelingen rondom Informatiebeveiliging

In deze informatie gedreven samenleving verwerken overheidsorganisaties grote hoeveelheden digitale informatie. Dit biedt enorm veel voordelen en kansen. Tegelijk kan het voor uw organisatie ook de nodige risico's opleveren die kunnen leiden tot vervelende en impactvolle incidenten. Zicht en grip op de risico's rondom informatie vereisen zicht en grip op de informatie zelf en de toegang daartoe.

Recentelijk is het rekenkameronderzoek gepubliceerd rondom de hack bij gemeente Hof van Twente. Hieruit zijn een aantal conclusies en aanbevelingen gekomen die wij ook hier bij gemeente Noordenveld onder de aandacht willen brengen. Deze conclusies en aanbevelingen richten zich op: 'beleid, uitvoering en monitoring', kennis ICT, positie CISO, uitbesteding infrastructuur, beschikbaar ICT-budget, prioritering ICT en positie gemeenteraad.

1. Monitor op de werking van het informatiebeveiligingsbeleid.
 - ▶ Richt de sturingsinformatie in op uitvoering en vastlegging van activiteiten op informatiebeveiliging, maak daarbij gebruik van een Information Security Management System (ISMS).
 - ▶ Voer elk jaar pentesten uit op de techniek en de systemen, de accounts en Active Directory (AD) audits op wachtwoordenbeleid en phishing mails. *Vooralsnog zijn in 2022 bij de gemeente geen pentesten uitgevoerd. Wij adviseren om dit op korte termijn te laten uitvoeren door steeds andere externen die de externe dienstverleners en elkaar controleren.*
 - ▶ Maak gebruik van de vrije ruimte die ENSIA biedt om de horizontale verantwoording richting de gemeenteraad in te richten. College en raad worden geadviseerd om daarover met elkaar in gesprek te gaan welke informatie de raad nodig heeft om de kaderstellende en controlerende rol te kunnen nemen.
2. Organiseer de controle op regievoering van externen en organiseer dit op drie niveaus (strategisch, tactisch en operationeel).
 - ▶ Regiebureau in de staf onder directeur is daarbij een goed begin.
 - ▶ Plaats de CISO rechtstreeks onder de gemeentesecretaris. *Vooralsnog beschikt de gemeente Noordenveld niet over een CISO waardoor dit punt extra aandacht verdient.*
3. Voer een dialoog over de portefeuilleverdeling in het college. Informatieveiligheid is 'chefsache' voor de burgemeester, ICT bij een wethouder die hier affiniteit mee heeft.
4. Zorg dat kennis op ICT en informatiebeveiliging in de gemeente geborgd is door:
 - ▶ In de ambtelijke organisatie de juiste competenties en kennis op ICT en informatieveiligheid te borgen.
 - ▶ Het bestuur (college en raad) te 'scholen' zodat ze op het terrein van ICT en informatieveiligheid de goede vragen kunnen stellen en kunnen doorvragen.

Ontwikkelingen rondom Informatiebeveiliging (vervolg)

5. Zorg voor adequate financiering van ICT en informatiebeveiliging, met een eigen toereikend budget voor de CISO.
6. Organiseer tegenmacht binnen de organisatie, tussen organisatie en bestuur en tussen bestuur en raad:
 - ▶ Positioneer de raad in een controlerende en ook kaderstellende rol en neem regie. De ICT-werkgroep is daar een goed middel voor. Aanbevolen wordt dat de raad meer dan alleen maar meedenkt. Draag via een eigen geoormerkt budget in de begroting, zorg dat je als raad of commissie een advies of second opinion op raadsvoorstellen kan inwinnen, zonder advisering vanuit de ambtelijke organisatie. Laat eventueel vanuit de ICT-werkgroep pentesten door een externe uitvoeren.
 - ▶ Geef de accountant de opdracht ICT, informatiebeveiliging en privacy consistent te monitoren en te rapporteren, ook direct aan de raad. Laat rapporteren over de voortgang op de opvolging van de adviezen en geef hierin de griffie een rol om dat te administreren, te bewaken en terug te koppelen aan de raad.

Wij adviseren u daarnaast om kennis te nemen van deze aanbevelingen die door de rekenkamercommissie zijn opgesteld en te onderzoeken waar u op deze onderwerpen als gemeente staat.

Daarnaast benadrukken wij de noodzaak om ook de informatieveiligheid (en bredere IT-beheersing) van de applicaties, relevant voor de jaarrekeningcontrole te verbeteren. Een incident kan zowel van extern als intern komen. Daarom is een goede interne IT-beheersing van cruciaal belang.

De detailbevindingen van de General IT Controls vindt u in bijlage B.

Aanbesteding Beaufort en Key2Financiën

Op basis van interviews hebben wij vernomen dat de gemeente voornemens is om in 2023 een aanbesteding te gaan uitzetten voor de salarisadministratie (huidig: Beaufort) en mogelijk tevens het financiële systeem (huidig: Key2Financiën). Indien gekozen wordt voor een ander systeem, zal data geconverteerd dienen te worden naar het nieuwe systeem.

IT-selectieprocessen zijn tijdrovend, soms omvangrijk en stellen organisaties voor interessante vraagstukken. Stakeholders hebben daarbij uiteenlopende belangen. Vanwege de grote impact op de organisatie en de beheersing van bijkomende risico's (o.a. security, privacy, continuïteit, beheer), vereist een IT-selectieproject een duidelijke gestructureerde aanpak, afbakening en beheersing van bijkomende risico's. De uitkomsten van het IT-selectieproces raken de inrichting van bedrijfsprocessen, de organisatie, mensen en de IT-infrastructuur. Daarom is een gedegen aanpak waarbij de vereisten van alle stakeholders in combinatie met de actuele marktontwikkelingen in ogenschouw worden genomen erg belangrijk.

Een aantal belangrijke stappen bij een systeemselectie en -implementatie zijn:

- Het definiëren van de te behalen doelen.
- Het opstellen van een Request for Proposal.
- Het selecteren van een softwareleverancier.
- Het overeenkomen van een contract met deze leverancier.
- Het opstellen en uitvoeren van een project-, conversie- en implementatieplan.
- Het laten uitvoeren van een IT-audit naar de betrouwbaarheid van de al dan niet uitgevoerde conversie alsook naar een adequate inrichting en werking van het nieuwe systeem.

Graag worden wij in een vroegtijdig stadium betrokken, zodat geborgd kan worden dat de insteek en uitkomsten van deze systeemvervangingen dienstbaar zijn aan de interne en externe controle. Ter aanvulling adviseren wij de gemeente een Quality Assurance project of IT audit uit te voeren waarin ondersteuning wordt geboden in het continu identificeren en bewaken van risico's op het vlak van interne beheersing (AO/IC) en projectbeheersing rondom de mogelijke vervanging van Beaufort en Key2Financiën.

5. Bevindingen interne controle

5.1 Verbijzonderde interne controle

5.1 Verbijzonderde interne controle

Met betrekking tot de Verbijzonderde Interne Controle van de gemeente Noordenveld hebben wij de volgende waarnemingen:

- ▶ De VIC voert haar onderzoeken onafhankelijk van het betreffende lijnmanagement uit op basis van een jaarlijks controleplan. Volgens dit controleplan 2022 focust de VIC zich op dezelfde processen die voor ons als accountant relevant zijn alsook andere processen die voor de gemeente aanvullend van belang zijn. Verder is in het controleplan reeds rekening gehouden met de aankomende rechtmatigheidsverantwoording. Wel merken wij op dat fraude (te) beperkt terugkomt in het controleplan 2022, wij adviseren de VIC om hier explicieter aandacht aan te schenken.
- ▶ Omtrent de wijze van het tot stand komen van selecties, test aantallen en de wijze van documenteren van de uitgevoerde verbijzonderde controlewerkzaamheden zijn net zoals in voorgaande jaren concrete afspraken met de VIC gemaakt. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het voor ons als accountant niet in alle gevallen herleidbaar is hoe de selecties tot stand zijn gekomen. Wij adviseren de gemeente Noordenveld om dit te structureren dan wel afstemming met ons over te nemen zodat meer en beter gebruik kan worden gemaakt van deze werkzaamheden.
- ▶ Door de VIC vindt formele rapportering één keer per jaar plaats. Tussentijdse rapportering en terugkoppeling vindt plaats na uitvoer van de desbetreffende controles. Tezamen met het volgende punt en de aankomende rechtmatigheidsverantwoording adviseren wij tussentijds en eerder te rapporteren zodat bevindingen eerder opgepakt kunnen worden.
- ▶ In lijn met de ingezette organisatieontwikkeling van de gemeente Noordenveld kan de VIC nog verder geprofessionaliseerd worden door over te gaan naar meer procesgerichte controles. Net zoals voorgaand jaar merken wij op dat de VIC in de uitvoering van haar werkzaamheden nu primair gericht is op het uitvoeren van de in het controleplan opgenomen test aantallen en de coördinatie van de interim-controle. In onze optiek kan de meerwaarde van de VIC voor de organisatie nog worden vergroot door 'aan de voorkant' nog meer expliciet aandacht te geven aan de opzet en inrichting van de AO/IB per proces waarbij ingegaan wordt op de verantwoordelijkheden van de eerste lijn binnen de specifieke processen. De geïmplementeerde procesbeschrijvingen in Engage helpen hierbij.

Wijze van selecteren
niet herleidbaar

Meerwaarde van de VIC
voor de organisatie kan
nog worden vergroot

Bijlagen

- A Detailbevindingen processen
- B Detailbevindingen IT-beheer
- C Afgewikkelde detailbevindingen

A. Detailbevindingen processen

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. PROCES

- ▶ Actuele planning voor de rapportagemomenten
- ▶ Stramien voor het opstellen van specificaties bij een rapportage
- ▶ Stramien voor het opstellen van een rapportage (tussentijds dan wel jaarrekening)
- ▶ Controle op juistheid en volledigheid van de opgenomen gegevens in de rapportage
- ▶ Vaststellen dat de informatie welke ten grondslag ligt aan de rapportage betrouwbaar tot stand is gekomen
- ▶ Vaststellen dat de voorafgaande en nagekomen journaalposten zichtbaar worden gecontroleerd op toelaatbaarheid en juiste verwerking
- ▶ Verbijzonderde interne controle op interne beheersmaatregelen

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

BEHEERSMAATREGELEN IN HET PROCES	
1. Controle/functioniescheiding opstellen rapportage en de controle hierop	
2. Totstandkoming en autorisatie begroting(wijzigingen)	
3. Controle op verwerking begrotingswijzigingen	
4. Totstandkoming en sturing tussentijdse rapportages	
5. Autorisatie van de voorafgaande en nagekomen journaalposten	

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLEAANPAK

CONCLUSIE	OPMERKINGEN
Opzet en bestaan AO/IB	Niet alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werkings AO/IB	Gezien proces werking niet getest
IT-beheersmaatregelen	Bevindingen met betrekking tot IT geconstateerd (zie hoofdstuk 4)
VIC op proces	VIC verricht deelwaarneming op juiste verwerking memoriaalboekingen
Conclusie proces	Wij kunnen niet volledig steunen op het proces
Conclusie controleaanpak	Gegevensgericht

(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- ☐ Deelwaarneming op de memoriaalboekingen
- ☐ Deelwaarneming op de transitorische posten ultimo boekjaar

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. PROCES

- ▶ Actuele AO-beschrijving
- ▶ Vastgesteld inkoopbeleid en analyse inkoop
- ▶ Budgethoudersregeling op papier en in systeem
- ▶ Contract- en/of verplichtingenadministratie
- ▶ Sluitende interne beheersing op rechtmatigheidsrisico aanbestedingen
- ▶ Functiescheiding in financieel systeem t.a.v. bestellen/budget/prestatie (3-way match)
- ▶ Sluitende controle betalingsverkeer en crediteurenstamgegevens
- ▶ Sluitende IT General Controls rondom het IT-systeem
- ▶ Verbijzonderde interne controle op interne beheersmaatregelen
- ▶ Controle op betrouwbaarheid en juistheid van betaallijsten
- ▶ Interne analyse spendanalyse

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

BEHEERSMAATREGELEN IN HET PROCES	
1. Sluitende interne beheersing op rechtmatigheidsrisico aanbestedingen	
2. Functiescheiding t.a.v. bestellen/budget/prestatie/betalingen	
3. Controle op betaalbestand	
4. Controle op mutaties crediteurenstamgegevens	

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLEAANPAK

CONCLUSIE		OPMERKINGEN
Opzet en bestaan AO/IB		Niet alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB		Gezien proces werking niet getest
IT-beheersmaatregelen		Bevindingen met betrekking tot IT geconstateerd (zie hoofdstuk 4)
VIC op proces		Proces is onderdeel van het controleplan
Conclusie proces		Wij kunnen niet volledig steunen op het proces
Conclusie controleaanpak		Gegevensgericht

(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- ☐ Gedetailleerde spendanalyse EU-aanbestedingen
- ☐ Steekproef op juistheid lasten
- ☐ Steekproef op prestatielevering
- ☐ Controle juistheid activering/exploitatie/onderhoud

Bevinding	A1 - NALEVING AANBESTEDINGSREGELS IS NIET GEBORGD	KANS: midden
Jaar van constatering	2017	IMPACT: hoog
Onze bevinding/ constatering 2017- 2021	Er is geen sprake van een sluitend systeem waarmee wordt gewaarborgd dat vooraf de juiste aanbestedingsvorm wordt gekozen en dat een bevoegde functionaris akkoord gaat met de aanbesteding. De gemeente Noordenveld beschikt verder niet over een centraal contractenregister. Voornemens tot inkoop worden via het inkoop meldformulier gemeld bij de inkoper. De inkoper adviseert vervolgens over de te kiezen aanbestedingsstrategie. Er zijn echter geen waarborgen getroffen dat alle voornemens tot inkoop ook daadwerkelijk, voorafgaand aan het aangaan van de verplichting, bij de inkoper worden gemeld. In lijn met voorgaande bevinding is de gemeente Noordenveld sinds 2019 bezig met het mogelijk implementeren van een inkoopmodule in K2F.	
Geconstateerde opvolging in 2022	Tijdens de interim-controle 2022 hebben wij geconstateerd dat de inkoopmodule nog niet verder is uitgerold binnen de gemeente, zie ook bevinding A1. Tevens hebben wij begrepen dat het momenteel nog niet in de bestelmodule is ingeregeld dat de inkoper boven een bepaald bedrag goedkeuring dient te geven. Als gevolg hiervan kan niet worden gegarandeerd dat inkoper bij alle inkopen betrokken raakt en een inkoop meldformulier is opgesteld. Wel constateren wij dat binnen de gemeente Noordenveld team inkoop steeds beter gevonden wordt en dat ze zichtbaarder zijn dan voorheen.	
Risico/Gevolg	Het risico bestaat dat de gemeente Noordenveld niet voldoet aan de Europese Aanbestedingsregels. Er is niet geborgd dat de beheersmaatregelen volg- en controleerbaar “sluitend” zijn en de beheersmaatregelen zijn niet preventief van aard. Wij kunnen om deze redenen vanuit onze controlerende rol niet zonder meer steunen op de beheersmaatregelen in het proces ten aanzien van aanbestedingen.	
Ons advies/ Uw aanvullende werkzaamheden	Wij adviseren om waarborgen te treffen dat alle inkopen boven een drempelbedrag centraal worden aangestuurd en geregistreerd en waarbij wordt getoetst dat de juiste aanbestedingsvorm wordt gekozen. Dit kan eventueel gecombineerd worden met proactieve analyses inzake de te verwachte inkoopverplichtingen op basis van bijvoorbeeld de begroting dan wel dat het college bij het aangaan van eventuele verplichtingen in het collegevoorstel aangeeft dat afstemming met inkoop heeft plaatsgevonden. Op basis van een zogenaamde spendanalyse (analyse van de totale lasten van de gemeente en hoe dit is aanbesteed) moet nu vastgesteld worden dat de lasten rechtmatig zijn aanbesteed. Afspraken met de verantwoordelijke functionarissen zijn hiervoor reeds gemaakt.	
Reactie management/ Opvolging		

Bevinding	A2 - ONTBREKEN VAN AFDWINGBARE CONTROLE OP WIJZIGINGEN CREDITEURSTAMGEGEVENS	KANS: laag
Jaar van constatering	2022	IMPACT: midden
Onze bevinding/ constatering	De gemeente voert voorafgaand aan de verwerking van een inkoopfactuur een controle op mutaties in de crediteurstamgegevens uit. Een medewerker administratie controleert dan aan de hand van de binnengekomen factuur naam, rekeningnummer en bedrag. De inhoud en diepgang van de controle is achteraf echter niet zichtbaar. Mutaties op crediteurenstamgegevens (aanmaken/wijzigen) kunnen uitgevoerd worden door de financiële administratie en medewerkers bevoegd tot het zetten van de eerste handtekening bij betaling. Betreffende situatie waarborgt onvoldoende zichtbare functiescheiding binnen het beheer van crediteurenstamgegevens.	
Risico/Gevolg	Het risico bestaat dat ongeautoriseerde wijzigingen plaatsvinden in de crediteurenstamgegevens, waarmee de functiescheiding binnen het inkoopproces kan worden doorbroken. Dit kan leiden tot onrechtmatige betalingen. Dit risico wordt beperkt doordat achteraf wel een controle op wijzigingen in de crediteurenstamgegevens plaatsvindt.	
Ons advies/ Uw aanvullende werkzaamheden	Wij adviseren u om de bevoegdheden tot het wijzigen van de crediteurenstamgegevens zodanig in te richten dat controle op en autorisatie van wijzigingen in crediteurenstamgegevens wordt afgedwongen.	
Reactie management/ Opvolging		

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. PROCES

- ▶ Actuele AO-beschrijving
- ▶ Vastgestelde arbeidsvoorwaarden, actueel declaratiereglement
- ▶ Autorisatiematrix bevoegdheden
- ▶ Toetsingskader naleving CAO-voorwaarden in relatie tot opgestelde arbeidsovereenkomsten
- ▶ Vierogen-principe omtrent controle mutaties salarisadministratie
- ▶ Sluitende IT General Controls rondom de IT-omgeving
- ▶ Controle op betrouwbaarheid en juistheid van betaallijsten
- ▶ Verbijzonderde interne controle op interne beheersmaatregelen
- ▶ Uitwerking VIC WNT conform het BDO-werkprogramma
- ▶ Autorisatiematrix bevoegdheden op papier en in systeem
- ▶ Interne analyse personeelskosten

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLEAANPAK

CONCLUSIE		OPMERKINGEN
Opzet en bestaan AO/IB		Alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB		Gezien proces en IT-bevindingen, werking niet getest
IT-beheersmaatregelen		Bevindingen met betrekking tot IT geconstateerd (zie hoofdstuk 4)
VIC op proces		Proces is onderdeel van het controleplan
Conclusie proces		Wij kunnen niet volledig steunen op het proces
Conclusie controleaanpak		Gegevensgericht

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

BEHEERSMAATREGELEN IN HET PROCES	
1. Controle/functiescheiding verwerking mutaties salarisadministratie	
2. Autorisatie arbeidsovereenkomst conform mandaat	
3. Controle bruto/netto-berekening	
4. Interne controle op volledige mutatieverwerking salarisadministratie	
5. Controle op declaraties	
6. Controle op naleving WNT	
7. Aansluiting sub-administratie met financiële administratie	

(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- ☐ Aansluiting salarisadministratie financiële administratie
- ☐ Cijferanalyse loonkosten per FTE per periode
- ☐ Voorbereiding WNT controle door de gemeente Noordenveld

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. PROCES

- ▶ Actuele AO-beschrijving aansluitend op de WMO / Jeugd verordening
- ▶ Richtlijnen t.b.v. de uit te voeren uniforme interne controles
- ▶ Budgethouders regeling op papier en in systeem
- ▶ Autorisatiematrix
- ▶ Toetsingskader rechtmatigheid WMO en Jeugdwet
- ▶ Sluitende interne beheersing op rechtmatigheidsrisico toekenning
- ▶ Functiescheiding in sub administratie t.a.v. de aanvraag en de beschikking
- ▶ Ingevulde checklist/onderzoeksrapport per WMO / jeugd aanvraag
- ▶ Functiescheiding tussen degene die de beschikking afgeeft (budgethouder) en degene die de prestatielevering vaststelt bij ontvangst declaratie
- ▶ Verbijzonderde interne controle op aanvraag/doorverwijzing - en toekenningen

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

BEHEERSMAATREGELEN IN HET PROCES	
1. Autorisatie / functiescheiding tussen consulent die aanvraag beoordeelt en functionaris die beschikking goedkeurt en afgeeft	
2. Uniform toetsing-/beoordelingskader voor ontvangen aanvragen en voldoen aan wettelijke vereisten	
3. Richtlijnen/beleid inzake de WMO en Jeugdzorg	
4. Autorisatie op prestatielevering door hiertoe bevoegde functionaris	
5. Controle op betaalbestand	
6. Evaluatie bij her-aanvraag	

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLEAANPAK

CONCLUSIE		OPMERKINGEN
Opzet en bestaan AO/IB		Niet alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB		Gezien proces en IT-bevindingen, werking niet getest
IT-beheersmaatregelen		Bevindingen met betrekking tot IT geconstateerd (zie hoofdstuk 4)
VIC op proces		Proces is onderdeel van het controleplan
Conclusie proces		Wij kunnen niet volledig steunen op het proces
Conclusie controleaanpak		Gegevensgericht

(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- ☐ Aansluiting vaststellen tussen de financiële administratie en de sub-administratie
- ☐ Steekproef op rechtmatigheid WMO en Jeugdlasten
- ☐ Detailwerkzaamheden ten aanzien van de prestatielevering (inclusief PGB)
- ☐ Aansluiting lasten Jeugd en WMO met de gecontroleerde productieverantwoordingen
- ☐ Incasso van eigen bijdrages vaststellen a.d.h.v. CAK-opgave (WMO)
- ☐ Controle van inschatting OHW die door de financiële afdeling is opgesteld
- ☐ Controlewerkzaamheden achterstanden WMO en Jeugd

Bevinding	A3 - ZICHTBARE KWALITEITSTOETSING IN UITKERINGSADMINISTRATIE ONTBREEKT	KANS: laag
Jaar van constatering	2016	IMPACT: midden
Onze bevinding/ constatering 2016- 2021	In opzet dienen alle aanvragen in het kader van de WMO en Jeugdzorg te worden beoordeeld door een consulent en vervolgens te worden getoetst door een tweede medewerker (collegiale toetst) of (juridische) kwaliteitsmedewerker. Deze toetsing is middels een workflow gedigitaliseerd in Blinqt / X-works, waarbij niet middels een checklist of andere wijze aantoonbaar is dat de kwaliteitstoetsing heeft plaatsgevonden. Wij kunnen derhalve niet vaststellen of bij het verstrekken van de voorzieningen aan de juiste rechtmatigheidscriteria is getoetst.	
Geconstateerde opvolging in 2022	Deze bevinding is in 2022 nog niet opgevolgd. Door de gemeente Noordenveld wordt gekeken of binnen X-works dit (zichtbaar) af te dwingen is.	
Risico/Gevolg	▶ Doordat een zichtbare controle op de invoer ontbreekt, ontstaat het risico dat er fouten worden gemaakt bij de invoering van de verstrekte producten (i.e. zorg en/of uitkering). Hierdoor is het mogelijk dat cliënten de verkeerde producten ontvangen. ▶ Doordat de zorgtoewijzing aan de zorgaanbieder is verstuurd voordat de juridische toets heeft plaatsgevonden en voordat de beschikking is verstuurd bestaat het risico dat er zorg wordt ingekocht waar onvoldoende grondslag voor is.	
Ons advies/ Uw aanvullende werkzaamheden	Wij adviseren u om de gecontroleerde toetspunten van de uitgevoerde kwaliteitstoetsing, waaruit blijkt dat individuele verstrekkingen voldoen aan de wet- en regelgeving, meer in detail en zichtbaar vast te leggen. Dit kan mogelijk bereikt worden door de toetspunten op te nemen in X-works zodat achteraf aantoonbaar is hoe de controles zijn uitgevoerd en wat de conclusies per onderdeel waren.	
Reactie management/ Opvolging		

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. PROCES

- ▶ Actuele AO-beschrijving aansluitend op de verordeningen
- ▶ Richtlijnen ten behoeve van de uit te voeren uniforme interne controles
- ▶ Totaalanalyse (realisatie versus budget) per categorie in de Participatiewet
- ▶ Autorisatiematrix
- ▶ Gehanteerd toetsingskader rechtmatigheid per soort uitkering
- ▶ Primaire functiescheiding tussen toetsing van de aanvraag, de toekenning en uitbetaling
- ▶ In te vullen checklists per soort uitkering
- ▶ Sluitende IT General Controls
- ▶ Verbijzonderde interne controle op uitkeringsaanvragen - toekenningen, stopzetting, afwijzingen en uitbetalingen

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

BEHEERSMAATREGELEN IN HET PROCES	
1. Autorisatie/functiescheiding tussen consulent, toetsing, definitieve toekenning en uitbetaling	
2. Uniform toetsings-/beoordelingskader voor ontvangen aanvragen en herindicatie	
3. Richtlijnen/beleid inzake de uitkeringen	
4. Controle op betaalbestand tevens in relatie tot openstaande vorderingen	

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLEAANPAK

CONCLUSIE		OPMERKINGEN
Opzet en bestaan AO/IB		Niet alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB		Gezien proces en IT-bevindingen, werking niet getest
IT-beheersmaatregelen		Bevindingen met betrekking tot IT geconstateerd (zie hoofdstuk 4)
VIC op proces		Proces is onderdeel van het interne controleplan
Conclusie proces		Wij kunnen niet volledig steunen op het proces
Conclusie controleaanpak		Gegevensgericht

(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- ☐ Aansluiting vaststellen tussen de financiële administratie en de uitkeringenadministratie
- ☐ Aansluiting vaststellen tussen de SISA-verantwoording, de uitkeringenadministratie en de financiële administratie
- ☐ Detailcontrole of het toetsingskader is nageleefd (controle op rechtmatigheid)
- ☐ Detailcontrole op de juistheid van de lasten in het kader van de Participatiewet

Bevinding	A4 - Onvoldoende afdwingbaarheid uniform toetsingskader	KANS: midden
Jaar van constatering	2021	IMPACT: midden
Onze bevinding/ constatering 2021	Wij hebben vastgesteld dat er sprake is van afgedwongen functiescheiding in het primaire toekenning-, en beschikkingsproces. Er is echter geen sprake van een uniform toetsingskader/checklist die door de workflow in de uitkeringenadministratie wordt afgedwongen en daarmee waarborgt dat alle aanvragen op een uniforme manier worden behandeld.	
Geconstateerde opvolging in 2022	Deze bevinding is in 2022 nog niet opgevolgd. Door de gemeente Noordenveld wordt gekeken of binnen de staande geautomatiseerde processen dit kan worden ontwikkeld. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat in 2022 door de gemeente is overgaan op het digitaal tekenen van beschikkingen. Dit wordt echter niet meer op persoonsniveau gedaan maar uit hoogte van functionaris 'consulent inkomen'. Als gevolg hiervan is het niet mogelijk om vast te stellen of er sprake is van functiescheiding tussen het toekennen en het beschikken binnen het proces.	
Risico/Gevolg	Het risico bestaat dat door het onvoldoende afdwingbaar maken van de toetspunten er uitkeringen worden verstrekt welke niet aan de relevante wet- en regelgeving voldoen.	
Ons advies/ Uw aanvullende werkzaamheden	Wij adviseren u om de workflow rondom het proces van het verstrekken van uitkeringen volledig te digitaliseren. Hierbij dienen de relevante toetspunten met betrekking tot de wet- en regelgeving in de workflow te worden afgedwongen.	
Reactie management/ Opvolging		

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. PROCES

- ▶ Actuele AO-beschrijving
- ▶ Vastgestelde subsidieverordening en onderliggende beleidsregels
- ▶ Budgethoudersregeling op papier en in systeem
- ▶ Betrouwbaar subsidievolgsysteem
- ▶ Sluitende IT General Controls rondom het IT-systeem
- ▶ Verbijzonderde interne controle op interne beheersmaatregelen
- ▶ Interne analyse op verstrekte subsidies

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

BEHEERSMAATREGELEN IN HET PROCES	
1. De subsidieverordening wordt vastgesteld door de gemeenteraad	
2. Functiescheiding t.a.v. verlenen subsidies	
3. Aansluiting tussen subsidievolgsysteem en financiële administratie	
4. Juiste en tijdige vaststelling verstrekte subsidies	

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLEAANPAK

CONCLUSIE		OPMERKINGEN
Opzet en bestaan AO/IB		Niet alle procesrisico's worden zichtbaar afgedekt
Werking AO/IB		Voor dit proces is gekozen voor een gegevensgerichte aanpak waarbij geen testwerkzaamheden worden gepland.
IT-beheersmaatregelen		Zaaksysteem subsidies niet in scope voor IT-audit
VIC op proces		Proces is onderdeel van het controleplan
Conclusie proces		Wij kunnen niet volledig steunen op het proces
Conclusie controleaanpak		Gegevensgericht

(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- ☐ Detailcontrole op de verstrekte subsidies
- ☐ Detailcontrole rechtsmatigheidsaspecten in het kader van de algemene subsidieverordening van de gemeente Noordenveld.

Bevinding	A5 - NALEVING SUBSIDIEPROCES IS NIET VOLLEDIG GEBORGD	KANS: midden
Jaar van constatering	2019	IMPACT: midden
Onze bevinding/ constatering 2019- 2021	Binnen het subsidieproces van de gemeente Noordenveld hebben wij voorgaande jaren diverse bevindingen geconstateerd: 1. Functiescheiding (vier-ogen principe) in het proces subsidies wordt niet afgedwongen in Zaaksysteem en is om die reden niet altijd zichtbaar. 2. Hoewel er sprake is van een Zaaksysteem, wordt niet afgedwongen dat alle verstrekte subsidies in het Zaaksysteem worden geregistreerd.	
Geconstateerde opvolging in 2022	Binnen het Zaaksysteem worden nu de BR en BEL-subsidies automatisch geregistreerd middels een webformulier in het Zaaksysteem. Daarnaast vinden nog handmatige registraties plaats in het geval een subsidieaanvraag niet via het webformulier binnenkomt. Dit zorgt ervoor dat voor 2022 het merendeel van de subsidies via het Zaaksysteem loopt. Verder is door de gemeente het beleid gevormd dat financiële afwikkeling van een subsidie door de financiële administratie alleen maar kan plaatsvinden in het geval dat ze vanuit het Zaaksysteem een bericht ontvangt met hierin de beschikking. Ondanks bovenstaande (goede) ontwikkeling is er geen afdwingbaar proces ten aanzien van een zichtbare inhoudelijke, financiële dan wel juridische toetsing geïmplementeerd voor alle subsidies en dient, zoals in ons advies is opgenomen, gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd te worden.	
Risico/Gevolg	Het risico bestaat dat subsidies worden verstrekt zonder dat een zichtbare inhoudelijke, financiële dan wel juridische toetsing heeft plaatsgevonden. Het risico hiervan is dat subsidies onrechtmatig worden toegekend. Daarnaast bestaat het risico dat niet direct aantoonbaar gemaakt kan worden dat een subsidie rechtmatig is verstrekt.	
Ons advies/ Uw aanvullende werkzaamheden	Wij adviseren om subsidies consequent te administreren in het Zaaksysteem en om per subsidie zichtbaar te toetsen of de aanvraag binnen de subsidievoorwaarden past. Wij zullen tijdens de jaarrekeningcontrole in overleg met uw VIC een gedetailleerde controle uitvoeren ten aanzien van de rechtmatigheid van de subsidies.	
Reactie management/ Opvolging		

Bevinding	A6 - GEEN PERIODIEKE AANSLUITING ZAAKSYSTEEM OP FINANCIËEL SYSTEEM	KANS: midden
Jaar van constatering	2022	IMPACT: laag
Onze bevinding/ constatering	In het Zaaksysteem worden de subsidieaanvragen, onderliggende documentatie en beschikkingen geregistreerd. Het opnemen van een subsidie in het Zaaksysteem wordt niet afgedwongen, zoals ook in de voorgaande bevinding A7 is beschreven. Hierdoor is geen (directe) aansluiting te maken tussen het Zaaksysteem en de financiële administratie. Uit de verkregen documentatie blijkt verder dat in veel gevallen dat bij de geregistreerde subsidies geen financiële gegevens zijn opgenomen in het Zaaksysteem dan wel niet eenvoudig op totaalniveau kunnen worden geëxporteerd. Dit bemoeilijkt een eventuele aansluiting tussen het Zaaksysteem en de financiële administratie.	
Risico/Gevolg	Het risico bestaat dat subsidies worden verstrekt die niet zijn opgenomen in het Zaaksysteem en waarvoor geen toetsing heeft plaatsgevonden. Het risico hiervan is dat subsidies onrechtmatig worden toegekend. Daarnaast bestaat het risico dat niet direct aantoonbaar gemaakt kan worden dat een subsidie rechtmatig is verstrekt. Doordat een aansluiting niet gemaakt kan worden bestaat daarnaast het risico dat de subsidielasten niet juist / volledig zijn verantwoord in de financiële administratie.	
Ons advies/ Uw aanvullende werkzaamheden	Wij adviseren om subsidies consequent te administreren in het Zaaksysteem en om per subsidie zichtbaar te toetsen of de aanvraag binnen de subsidievoorwaarden past. Wij raden daarbij aan te onderzoeken of het mogelijk is om alsnog een aansluiting op te stellen tussen het Zaaksysteem en het financieel systeem. Wij zullen tijdens de jaarrekeningcontrole in overleg met uw VIC een gedetailleerde controle uitvoeren ten aanzien van de rechtmatigheid van de subsidies.	
Reactie management/ Opvolging		

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. PROCES

- ▶ Actuele AO-beschrijving
- ▶ Vastgestelde belastingverordeningen inclusief tarieventabel
- ▶ Budgethoudersregeling op papier en in systeem
- ▶ Betrouwbare belastingadministratie
- ▶ Sluitende IT General Controls rondom het IT-systeem
- ▶ Interne analyse belastingopbrengsten

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

BEHEERSMAATREGELEN IN HET PROCES	
1. Gemeenteraad stelt jaarlijks belastingverordeningen vast (incl. tarieven)	
2. Functiescheiding t.a.v. invoer tarieven in belastingadministratie	
3. Functiescheiding t.a.v. kohieren in relatie tot opleggen aanslagen	
4. Cijferanalyse: verwachte opbrengsten vergelijken met realisatie	
5. Aansluiting sub-administratie met financiële administratie	

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLEAANPAK

CONCLUSIE		OPMERKINGEN
Opzet en bestaan AO/IB		Niet alle procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB		Werking van het proces is niet getest
IT-beheersmaatregelen		GOUW niet in scope voor IT
VIC op proces		Proces is onderdeel van het controleplan
Conclusie proces		Wij kunnen niet volledig steunen op het proces
Conclusie controleaanpak		Gegevensgericht

(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- ☐ Cijferanalyse ten aanzien van volledigheid belastingopbrengsten
- ☐ Consistentiecontroles (o.a. 0-objecten, grote waardeveranderingen, objecten zonder subject, vrijstellingen en blokkeringen)
- ☐ Detailcontrole dubieuze voorzieningen
- ☐ Totaal aansluiting belastingapplicatie GOUW en Key2Financiën

Bevinding	A7 - UITGEVOERDE ANALYSES ONVOLDOENDE ZICHTBAAR EN HERLEIDBAAR	KANS: laag
Jaar van constatering	2022	IMPACT: laag
Onze bevinding/ constatering	Tijdens de interim-controlle hebben wij geconstateerd dat de door het team belastingen uitgevoerde analyses ten aanzien van o.a. vrijstellingen, 0-waarden, grote afwijkingen en blokkeringen beperkt zichtbaar en herleidbaar zijn.	
	De onderbouwing van eventuele afwijkingen tussen 4WOZ (wat toeziet op de aantallen beschikkingen en objecten) en Key2 (wat toeziet op het financiële aspect) wordt niet met onderliggende brondocumentatie zichtbaar vastgelegd. De uitgevoerde analyse is daarmee voor ons niet reproduceerbaar en herleidbaar.	
Risico/Gevolg	Door de huidige opzet zijn de analyses onvoldoende zichtbaar en herleidbaar. Daarnaast blijkt uit onze ervaring dat verschillen in de bovenstaande analyses in de praktijk nog wel eens kunnen leiden tot (hoewel wellicht voor de jaarrekening niet materieel) bedragen aan gemiste belastingopbrengsten.	
Ons advies/ Uw aanvullende werkzaamheden	Wij adviseren u om de onderbouwing van de geconstateerde afwijkingen bij de analyse zichtbaar vast te leggen met een duidelijke opvolging van eventuele bijzonderheden vanuit de uitgevoerde analyse.	
Reactie management/ Opvolging		

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. PROCES

- ▶ Actuele AO-beschrijving
- ▶ Jaarlijkse actualisatie van het MPG en rapportages (peilstok)
- ▶ Vastgestelde nota grondbeleid
- ▶ Jaarlijkse grondprijzenbrief
- ▶ Stedelijke programma's
- ▶ Budgethoudersregeling op papier en in systeem
- ▶ Sluitende IT General Controls rondom het IT-systeem
- ▶ (Verbijzonderde) interne controle op onderbouwing van schattingen en wijzigingen in ramingen

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

BEHEERSMAATREGELEN IN HET PROCES	
1. Het MPG wordt vastgesteld en periodiek geactualiseerd	
2. Periodieke actualisering of herziening grondexploitaties	
3. Jaarlijkse resultaatbepaling t.b.v. jaarrekening en afsluiting grex	
4. Uniforme methodiek voor bepaling voorziening en winst-verliesneming	
5. Uniforme methodiek/besluitvorming voor doorberekening interne kosten	
6. Zichtbare controle op actualisatie en inputvariabelen/parameters	

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLEAANPAK

CONCLUSIE		OPMERKINGEN
Opzet en bestaan AO/IB		Alle procesrisico's worden zichtbaar afgedekt
Werking AO/IB		Werking van het proces is niet getest
IT-beheersmaatregelen		Grondexploitaties niet in scope voor IT
VIC op proces		VIC kijkt met name naar juistheid van transacties, niet naar waardering
Conclusie proces		Wij kunnen steunen op het proces
Conclusie controleaanpak		Gegevensgericht

(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- ☐ Schriftelijk documenteren/beschrijven van het interne schattingsproces en interne waarborgen
- ☐ Beoordeling voorzieningen (in de balans en ramingen voor onvoorzien binnen complexen)
- ☐ Toets op onderbouwing parameters en actualisatie schattingen
- ☐ Toetsing/steekproef op rekenkundige juistheid, output grondexploitaties en naleving kaders grondprijzenbrief
- ☐ Onderbouwing interne doorberekeningen en besluitvorming (interne uren/interne kosten)

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. PROCES

- ▶ Actuele nota verbonden partijen
- ▶ Inventarisatie verbonden partijen (zowel bij begroting als jaarrekening)
- ▶ Periodieke tussentijdse monitoring op resultaten verbonden partijen en (indien van toepassing) tijdig een begrotingswijziging opstellen
- ▶ Beoordelen jaarrekeningen 2022 van de verbonden partijen

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

BEHEERSMAATREGELEN IN HET PROCES	
1. Actuele kadernota en uitvoeringsnota verbonden partijen	
2. Rapportage in begroting, voortgangsrapportage en jaarrekening	
3. Periodieke (her)inschatting risico's verbonden partijen (bestuurlijk/ financieel/waardering in relatie tot jaarrekening) (risicomanagement)	
4. Periodieke monitoring (beleidsmatig, juridisch, financieel)	

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLEAANPAK

CONCLUSIE	OPMERKINGEN
Opzet en bestaan AO/IB	Niet alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB	Werking van het proces is niet getest
IT-beheersmaatregelen	Verbonden partijen niet in scope voor IT
VIC op proces	Proces is geen onderdeel van het controleplan
Conclusie proces	Wij kunnen niet volledig steunen op het proces
Conclusie controleaanpak	Gegevensgericht

(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- ☐ Beoordelen jaarrekeningen 2022 van de verbonden partijen opgenomen in paragraaf verbonden partijen
- ☐ Aansluiten van jaarrekening 2022 op de verantwoordingen / controleverklaringen van de uitbestede diensten (vaststellen getrouwheid en rechtmatigheid)

Bevinding	A8 - Nota verbonden partijen verouderd	KANS: laag
Jaar van constatering	2022	IMPACT: laag
Onze bevinding/ constatering	Wij constateren dat de gemeente Noordenveld niet beschikt over een actuele nota verbonden partijen (huidige versie stamt uit 2007).	
Risico/Gevolg	Het risico bestaat dat de huidige nota verbonden partijen onvoldoende aansluit op de huidige vereisten en wensen van de gemeente. Zo is er bijvoorbeeld geen uitwerking gegeven ten aanzien van rechtmatigheidsverantwoording, die over boekjaar 2023 door het college afgegeven dient te worden. Onrechtmatig handelen van verbonden partijen kan mogelijk impact hebben op de rechtmatigheid van de gemeente Noordenveld.	
Ons advies/ Uw aanvullende werkzaamheden	Wij adviseren om de nota verbonden partijen te updaten, rekening houdend met de aankomende rechtmatigheidsverantwoording.	
Reactie management/ Opvolging		

B. Detailbevindingen IT-beheer

B.1 Logische Toegangsbeveiliging

Bevinding	PROCEDURE AUTORISATIEBEHEER & PERIODIEKE CONTROLE	KANS: midden
Jaar van constatering	2020	IMPACT: hoog
Onze bevinding	De gemeente heeft in 2021 een procedure autorisatiebeheer opgesteld. Op basis van een beoordeling op deze procedure is vastgesteld dat de procedure niet aansluit met de huidige inrichting van de processen waarbij het eveneens niet mogelijk gaat zijn om binnen afzienbare tijd de procedure passend te maken voor de gemeente. Dit gezien de beperkte omvang, tijd en middelen vanuit de gemeente. Aanvullend is op basis van interviews vernomen dat de procedure in beperkte mate is afgestemd met de functioneel beheerders. Als onderdeel van het autorisatiebeheerproces dient een autorisatiematrix te worden opgesteld waarin per functie de benodigde rollen en rechten in de systemen zijn vastgesteld. Voor Beaufort en X-works geldt dat een autorisatiematrix buiten het systeem om is opgesteld. Echter zijn de rollen en rechten per gebruiker gedefinieerd en niet op functieniveau. In het verlengde hiervan worden autorisaties voor Beaufort op basis van bestaande gebruikers toegekend. Voor X-works geldt dat wel functies zijn aangegeven, maar dat binnen de functiegroepen de rollen niet eenduidig zijn toegekend. Autorisaties in X-works worden op basis van een aanvraagformulier toegekend. Voor K2F is buiten het systeem om geen autorisatiematrix opgesteld waardoor autorisaties op basis van eigen inzicht en kennis van de applicatie door de functioneel beheerder worden toegekend. Voor het uitdiensttredingsproces geldt dat geen formeel proces is ingericht waarbij gebruik wordt gemaakt van een ticketingsysteem voor het uitdienstmelden van gebruikers. Hierdoor is het niet mogelijk om vast te stellen of gebruikers en bijbehorende autorisaties tijdig geblokkeerd worden. Om adequate procedures rondom het toekennen, wijzigen en intrekken van gebruikers met bijbehorende autorisaties in applicaties te borgen, dient periodiek een review plaats te vinden op de gebruikers met bijbehorende autorisaties. Wij hebben vastgesteld dat dergelijke reviews voor alle applicaties in scope inmiddels zijn uitgevoerd, echter zijn geen controleverslagen van deze reviews beschikbaar waardoor wij de juistheid en volledigheid van de review, eventuele bevindingen en opvolging niet kunnen vaststellen.	
Risico	Door het ontbreken van een adequate autorisatiebeheerprocedure, autorisatiematrices, periodieke reviews en de naleving hiervan bestaat het risico dat medewerkers onterechte gebruikersaccounts en/of autorisaties bezitten waardoor de functiescheidingsprincipes van de gemeente mogelijk doorbroken kunnen worden met het risico op ongeautoriseerde handelingen.	
Onze aanbeveling	Wij adviseren om in samenspraak met de functioneel beheerders de bestaande autorisatiebeheerprocedure aan te scherpen zodat deze passend gemaakt kan worden volgens hetgeen binnen de gemeente mogelijk en wenselijk is. In deze procedure dienen het proces en uitgangspunten voor het toekennen, wijzigen en intrekken van gebruikers nader toegelicht te worden. Als onderdeel van dit proces adviseren wij om een overkoepelende autorisatiematrix op te stellen waarin per functionaris de toegang tot de applicatie en bijbehorende rollen in de applicatie worden vastgesteld. Wij adviseren om zowel de autorisatiebeheerprocedure als de autorisatiematrix te laten formaliseren door bevoegd management. Aanvullend adviseren wij om een formeel proces in te richten voor uitdiensttredingen zodat deze tijdig (op of voor uitdienstdatum) worden gemeld en de toegang wordt ontzegd. Aan de hand van de autorisatiematrix dienen verzoeken tot het toekennen, wijzigen en intrekken van gebruikers en autorisaties zichtbaar beoordeeld te worden waarbij niet langer gebruik wordt gemaakt van bestaande voorbeeldgebruikers. Ook dient de periodieke gebruikersreview zichtbaar plaats te vinden aan de hand van deze matrix teneinde de juistheid van autorisaties te controleren. Aanvullend adviseren wij om minimaal jaarlijks aan de hand van de uitdienstlijst een periodieke controle op de actualiteit van gebruikers uit te voeren. Hierbij is het van belang om de resultaten en mogelijke opvolging van de review vast te leggen.	
Reactie management		

B.2 Logische Toegangsbeveiliging

Bevinding	Authenticatie	KANS: midden
Jaar van constatering	2022	IMPACT: midden
Onze bevinding	Om onbevoegde toegang tot systemen te beperken is het van belang dat vanuit gemeente Noordenveld voldoende maatregelen, waaronder strenge wachtwoordeisen en two factor authentication, worden afgedwongen. Vanuit de gemeente zijn hier vorig jaar zichtbare verbeteringen op doorgevoerd. Alleen op Windows AD geldt dat meerdere eindgebruikers zijn uitgezonderd van de periodieke wachtwoordwijziging. Hierdoor is het mogelijk om wachtwoorden jarenlang te gebruiken. Op basis van een nadere analyse hebben wij vastgesteld dat de betreffende gebruikers niet beschikken over een actief X-works account waardoor het risico voor de jaarrekeningcontrole beperkt is. De wachtwoordeisen voor K2F zijn verslechterd ten opzichte van vorig jaar. Hergebruik van wachtwoorden is inmiddels toegestaan, tevens wordt initiële wachtwoordwijziging niet afgedwongen vanuit de applicatie.	
Risico	Doordat onvoldoende wachtwoordeisen worden afgedwongen of gebruikers worden uitgezonderd van het wachtwoordbeleid bestaat het risico dat wachtwoorden door onbevoegden worden achterhaald en kunnen worden misbruikt. Hierdoor zouden mogelijk de functiescheidingsprincipes doorbroken kunnen worden en ongeautoriseerde handelingen worden uitgevoerd.	
Onze aanbeveling	Wij adviseren om de wachtwoordinstellingen op K2F conform het wachtwoordbeleid van de gemeente in te laten richten. Daarnaast adviseren wij om jaarlijks een controle uit te voeren op de naleving van het wachtwoordbeleid en eveneens een controle uit te voeren op de gebruikers die zijn uitgezonderd van het wachtwoordbeleid op Windows AD.	
Reactie management		

B.3 Logische Toegangsbeveiliging

Bevinding	Gebruikers met beheerrechten	KANS: midden
Jaar van constatering	2020	IMPACT: hoog
Onze bevinding	Gebruikers met beheerrechten beschikken over dusdanige rechten in de applicaties waarmee zij andere gebruikers kunnen aanmaken, autorisaties kunnen toewijzen en/of softwarematige wijzigingen zoals wachtwoordinstellingen en logininstellingen kunnen doorvoeren. Vanwege de impact die gebruikers met beheerrechten kunnen veroorzaken bij ongeautoriseerde wijzigingen, dient het aantal gebruikers te worden beperkt tot het noodzakelijk minimum en dienen de rechten alleen te worden toegekend aan gebruikers die deze rechten op basis van functie benodigd hebben. Op basis van systeeminspecties in Key2Financiën, X-works en Beaufort is vastgesteld dat beheerrechten zijn belegd bij gebruikers die formeel werkzaam zijn vanuit de lijnorganisatie waardoor onvoldoende functiescheiding wordt gewaarborgd. Voor Key2Financiën geldt dat slechts één beheerder is aangesteld. Hierdoor wordt de continuïteit van (het beheer van de applicatie) onvoldoende gewaarborgd. In geval van nood is echter wel een maatregel ingericht voor het vrijgeven van gebruikers.	
Risico	Accounts met beheerrechten bezitten alle rechten en kunnen hiermee gewenste functiescheidingen doorbreken en eventueel ongeautoriseerde wijzigingen (bijvoorbeeld stamgegevens of financiële transacties) doorvoeren. Dit is een inherent risico van beheeraccounts dat aanzienlijk wordt verhoogd door deze accounts te beleggen in de lijnorganisatie.	
Onze aanbeveling	Wij adviseren om het aantal beheeraccounts binnen de verschillende applicaties zoveel mogelijk in te perken. Aanvullend adviseren wij om een duidelijke functiescheiding aan te brengen tussen het gebruik en het beheer van applicaties. Dit door de kritische processen omtrent applicatiebeheer (zoals o.a. het aanmaken, verwijderen, wijzigen van gebruikers en rechten, het wijzigen van systeeminstellingen zoals wachtwoordinstellingen, logininstellingen, het installeren van updates) te centraliseren bij de IT-afdeling en niet te beleggen bij gebruikers die formeel vanuit de lijnorganisatie werkzaam zijn.	
Reactie management		

B.4 Change Management

Bevinding	Change management	KANS: midden
Jaar van constatering	2020	IMPACT: midden
Onze bevinding	Teneinde softwarematige wijzigingen op een adequate manier door te voeren op de applicaties heeft de gemeente gedurende het jaar een change management procedure opgesteld. Op basis van een beoordeling op deze procedure is vastgesteld dat de procedure niet aansluit met de huidige inrichting van het change management proces waarbij het eveneens niet mogelijk gaat zijn om binnen afzienbare tijd de procedure passend te maken voor de organisatie. Dit gezien de beperkte omvang, tijd en middelen vanuit de gemeente. Aanvullend is op basis van interviews vernomen dat de procedure in beperkte mate is afgestemd met de functioneel beheerders. Het wijzigingenbeheerproces van Key2Financiën valt onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Vooral nog geldt in het huidige proces dat release notes op informele wijze beoordeeld worden waarbij de impact van de wijzigingen niet zichtbaar wordt vastgelegd. Eveneens worden testwerkzaamheden niet uitgevoerd op basis van standaard testplannen en worden de testresultaten en formele akkoorden vanuit de gebruikersorganisatie niet vastgelegd. Het risico hieromtrent is echter beperkt doordat gedurende het jaar geen wijzigingen zijn doorgevoerd op de productieomgeving van K2F en K2F op termijn mogelijk vervangen gaat worden. Het wijzigingenbeheerproces van X-Works en Beaufort valt (grotendeels) onder verantwoordelijkheid van de leveranciers. Voor X-works geldt dat de organisatie zelf nog wel de verantwoordelijkheid draagt om testwerkzaamheden uit te voeren. De gemeente heeft gedurende het jaar zichtbaar testwerkzaamheden uitgevoerd op basis van release notes. De standaard functionaliteit van de applicatie wordt niet zichtbaar beoordeeld of door de leverancier zichtbaar verantwoord.	
Risico	Door het ontbreken van een adequate wijzigingenbeheerprocedure bestaat het risico dat door implementatie van de wijziging een onbetrouwbare functionaliteit, interface of verstoringen in de applicatie ontstaat en daarmee onbetrouwbare gegevensverwerking. Zodra er geen assurance-verklaring aanwezig is, bestaat het risico dat de ingerichte beheersmaatregelen bij de leverancier mogelijk niet in lijn is met het beleid vanuit de organisatie. Eveneens bestaat het risico dat mogelijk aanvullende maatregelen die door de gebruikersorganisatie moeten worden uitgevoerd niet bekend zijn bij de organisatie.	
Onze aanbeveling	Wij adviseren om de bestaande procedure voor wijzigingsbeheer in overeenstemming met de functioneel beheerders passend te maken voor hetgeen haalbaar is voor de gemeente Noordenveld. Aanvullend adviseren wij om in Topdesk een change management proces in te richten voor de systemen Key2Financiën, X-works en Beaufort waarin een beoordeling op release notes, eventuele testwerkzaamheden en een goedkeuring voor productie-inname wordt vastgelegd. Tevens adviseren wij om de testwerkzaamheden volgens vooraf gedefinieerde testplannen uit te voeren en vast te leggen.	
Reactie management		

Bevinding	CONTINUÏTEIT	KANS: laag
Jaar van constatering	2022	IMPACT: hoog
Onze bevinding	Voor X-Works en Beaufort geldt dat de continuïteitsmaatregelen vallen onder verantwoordelijkheid van de leverancier. De leverancier van X-Works (Blinqt) beschikt niet over een ISAE3402 type II assurance-verklaring waardoor onvoldoende aangetoond kan worden of de continuïteitsmaatregelen bij de leverancier naar behoren hebben gewerkt. Op basis van ontvangen documentatie hebben wij vernomen dat Blinqt de hosting van de applicatie heeft uitbesteed aan een derde partij Tilaa die beschikt over een ISAE 3402 type I verklaring. Deze assurance-verklaring is door de gemeente reeds opgevraagd, maar niet ontvangen waardoor wij onvoldoende inzicht kunnen verkrijgen over de uitgevoerde beheersmaatregelen omtrent continuïteit. Tevens heeft dit jaar bij de leverancier Blinqt een hack plaatsgevonden. Op basis van interviews is vernomen dat tijdens de hack de gegevens van de gemeente niet zijn getroffen. Ten tijde van de IT-audit is echter nog geen rapportage met de gemeente gedeeld waarin de resultaten van het onderzoek naar de hack uiteen zijn gezet. Voor Beaufort geldt dat de leverancier beschikt over een ISAE3402 type II assurance-verklaring. Vanuit de gemeente is de assurance-rapportage over 2021 beoordeeld. De assurance-verklaring over 2022 is op het moment van de IT-audit nog niet beschikbaar. Derhalve hebben wij deze continuïteitsmaatregelen nog niet beoordeeld. Aangezien geen verstoringen hebben plaatsgevonden voor K2F in 2022 hebben wij de continuïteitsmaatregelen niet beoordeeld.	
Risico	Zodra er geen assurance-verklaringen aanwezig zijn, bestaat het risico dat de ingerichte beheersmaatregelen bij de leveranciers mogelijk niet in lijn zijn met het beleid vanuit de organisatie. Eveneens bestaat het risico dat mogelijk aanvullende maatregelen die door de gebruikersorganisatie moeten worden uitgevoerd niet bekend zijn bij de organisatie.	
Onze aanbeveling	Voor X-Works adviseren wij om in gesprek te gaan met de leverancier over de mogelijkheden omtrent een assuranceverklaring of om op een andere wijze inzicht te verkrijgen in de manier waarop continuïteitsmaatregelen wordt uitgevoerd en gemonitord. Zeker gezien de recente hack die bij de leverancier heeft plaatsgevonden vraagt dit om extra urgentie. Wij adviseren om de ISAE 3402 type II rapportage van Beaufort eind Q1 2023 op te vragen en deze kritisch en zichtbaar te beoordelen teneinde vast te stellen of de getroffen maatregelen in lijn zijn met het beleid van de gemeente. Naast de beoordeling op de getroffen maatregelen bij de leverancier dient ook te worden beoordeeld in hoeverre de user entity controls (controles die vallen onder verantwoordelijkheid van de gemeente) afdoende zijn gewaarborgd.	
Reactie management		

C. Afgewikkelde detailbevindingen

Bevinding	Onderlinge controles niet goed zichtbaar	KANS: n.v.t.
Jaar van constatering	2016	IMPACT: n.v.t.
Onze bevinding/ constatering	De salarisadministratie wordt gevoerd door een tweetal medewerkers, waarbij is afgesproken dat er een onderlinge controle plaatsvindt op de maandelijkse mutatieverwerking. Wij hebben geconstateerd dat deze controle niet in alle gevallen zichtbaar is vastgelegd en dat een procedure voor vervanging bij afwezigheid ontbreekt.	
Geconstateerde opvolging in 2022	Tijdens de interim-controle hebben wij vastgesteld dat financieel adviseur AO/IC op basis van een standenregister een controle verricht waarbij op basis van brondocumentatie wordt vastgesteld of de mutaties juist zijn verwerkt. Daarnaast wordt maandelijks door de VIC een steekproef uitgevoerd op personele mutaties waarbij het risico afdoende is gemitigeerd.	
Risico/Gevolg	n.v.t.	
Ons advies/ Uw aanvullende werkzaamheden	n.v.t.	

Bevinding	Aandachtspunten met betrekking tot de conversie van de belastingapplicatie	KANS: n.v.t.
Jaar van constatering	2021	IMPACT: n.v.t.
Onze bevinding/ constatering	Gedurende 2021 heeft u een conversie doorgevoerd van de belastingapplicatie Probel naar GOUW. Het risico bestaat dat door een onjuist geïmplementeerde en ingerichte belastingapplicatie de kans aanwezig is dat onjuiste dan wel onvolledige belastingaanslagen worden opgelegd.	
Geconstateerde opvolging in 2022	Conversie heeft in 2021 plaatsgevonden, bevinding niet meer van toepassing in 2022.	
Risico/Gevolg	n.v.t.	
Ons advies/ Uw aanvullende werkzaamheden	n.v.t.	

bdo.nl